

steunpunt mens
en samenleving

Vlaamse gezinnen in budget- en/of schuldhulpverlening

Cijfergegevens 2016 - 2019

14 oktober 2020

samvzw.be

Colofon

SAM, steunpunt Mens en Samenleving

Turnhoutsebaan 139A – 2140 Borgerhout
+32 488 77 88 99 – info@samvzw.be – www.samvzw.be
BTW BE 0674.697.752 – RPR Antwerpen

Publicatiedatum

14 oktober 2020

Auteur

Hans Ledegen, SAM vzw, steunpunt Mens en Samenleving

Partners

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Afdeling Welzijn en Samenleving
Koning Albert II-laan 35 bus 30
1030 Brussel

Inhoud

1 – Inleiding	5
2 – Begrippen	7
2.1. Budgethulpverlening	7
2.2. Schuldhulpverlening	7
2.2.1. Schuldbemiddeling	7
2.2.2. Collectieve schuldenregeling	8
3 – Methodiek	9
3.1. De basisregistratie vanaf 2012	9
3.2. De basisregistratie tot 2011	11
3.3. Toetsing van de geregistreerde gegevens	11
3.4. Respons	12
3.5. Uitgebreide registratie	12
4 – Algemeen overzicht basisregistratie 2016-2019	13
4.1. Cijfers basisregistratie	13
4.2. Cijfers ingezette hulpverleningsmodules	16
4.3. Vergelijking met de cijfers van de Nationale Bank van België	19
4.3.1. Schuldbemiddelingen	19
4.3.2. Collectieve schuldenregelingen	23
5 – Cijfers basisregistratie per provincie	26
6 – Cijfers basisregistratie per type organisatie	32
7 – Cijfers basisregistratie per gebiedsindeling	37

8 – Tendensen en beleidssignalen	45
8.1.1. Aantal locaties of antennepunten	45
8.1.2. De tendensen naar het profiel van het cliënteel	46
8.1.3. De tendensen in de schuldenproblematiek.....	49
8.1.4. Beleidssignalen	52
9 – Beknopte samenvatting	56

1 – Inleiding

De schuldenproblematiek in België en in Vlaanderen is zonder twijfel maatschappelijk erg relevant. Heel wat consumenten ondervinden de impact van de crisis en zien zich met betalingsmoeilijkheden geconfronteerd.

Enkele cijfergegevens van de Centrale voor kredieten aan particulieren passeren hieronder de revue:

- Volgens de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank van België is het aantal achterstallige kredietovereenkomsten in 2019 voor het derde opeenvolgend jaar afgenomen. Einde 2019 staan er 488.781 wanbetalingen geregistreerd, hetgeen overeenkomt met een daling van 6,3% tegenover 2018. Deze positieve evolutie doet zich voor bij zowel de verkopen op afbetaling (-1,7%) en de kredietopeningen (-11,5%). Bij de leningen op afbetaling (+ 1,0 %) en de hypothecaire kredieten (+ 0,5 %) is er een lichte toename. Een groot deel van de daling bij de kredietopeningen is het gevolg van de wettelijke verhoging van de minimumdrempel van 25 euro naar 50 euro voor de eerste registratie van een betalingsachterstand, die op 1 april 2019 in voege is getreden.¹
- In 2019 werden 12.399 nieuwe aanvragen van personen die een beroep deden op de procedure van collectieve schuldenregeling, door de rechtbanken toelaatbaar verklaard (- 0,5 % in vergelijking met 2018). Op het einde van het jaar staan in de Centrale 83.374 lopende procedures geregistreerd (-6,4%), waarvan 56,5% ook met een minnelijke of gerechtelijke aanzuiveringsregeling. In de andere dossiers hebben de rechtbanken en schuldbemiddelaars nog geen melding gedaan van een aanzuiveringsregeling
- Niettegenstaande de afname in cijfers is het verband tussen het aantal achterstallige kredieten van een kredietnemer en de mate waarin deze laatste beroep doet op de procedure collectieve schuldenregeling toch wel vernoemenswaard. Zo heeft 9,90% van de personen met één betalingsachterstand ook een collectieve schuldenregeling. Dit percentage loopt op tot 40,50% indien de kredietnemer vijf of meer betalingsachterstanden heeft. Dit betekent dat meer dan de helft van de kredietnemers (nog) geen beroep doet op de procedure van collectieve schuldenregeling, ook al hebben ze zeer zware problemen om hun kredieten terug te betalen. Tot slot wordt aangestipt dat de problematiek van de overmatige schuldenlast zich niet tot het krediet beperkt. Immers, 34,20% van de personen doet een beroep op de procedure van collectieve schuldenregeling zonder met een achterstallige kredietovereenkomst geregistreerd te zijn. Vaak kampen consumenten ook met andere betalingsmoeilijkheden, zoals bijvoorbeeld schulden met betrekking tot gezondheidszorg, energiefacturen, telefoon, huur of fiscale schulden.²

De erkende instellingen voor schuldbemiddeling herkennen deze schuldenproblematiek in hun dagelijkse werking. Eind 2019 zijn in Vlaanderen 313 instellingen voor schuldbemiddeling erkend, waarvan 298

¹ Zie https://www.nbb.be/doc/cr/ccp/publications/bro_ckpstat2019n_23012020.pdf

² Idem

OCMW's, 11 Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW) en 4 intergemeentelijke instellingen voor schuldbemiddeling (OCMW-verenigingen).

Om cijfergegevens omtrent de schuldenproblematiek van die erkende instellingen voor schuldbemiddeling systematisch en op een wetenschappelijk verantwoorde wijze in kaart te brengen, analyseert het Vlaams Centrum Schuldenlast sinds 2007 jaarlijks het aantal gezinnen in budget- en/of schuldhulpverlening die deze erkende instellingen voor schuldbemiddeling in Vlaanderen begeleiden. Vanaf 01/01/2018 maakt het **Vlaams Centrum Schuldenlast** samen met Samenlevingsopbouw Vlaanderen, Steunpunt ExpertiseNetwerken, Steunpunt Jeugdhulp en Steunpunt Algemeen Welzijnswerk deel uit van **SAM**, steunpunt Mens en Samenleving vzw. De verzamelde cijfergegevens van de basisregistratie worden vanaf 2018 door **SAM**, steunpunt Mens en Samenleving vzw gebundeld in een onderzoeksrapport, dat terug te vinden is op hun website (<https://www.samvzw.be/thema/schuldhulpverlening>)

Een belangrijke erkenningsverplichting in dit verband, vastgelegd in Vlaamse regelgeving, is dat elke erkende instelling voor schuldbemiddeling jaarlijks een gestandaardiseerde basisregistratie moet bijhouden en die samen met het jaarverslag moet indienen. Die registratie gebeurt met behulp van een basisregistratieformulier dat jaarlijks het aantal gezinnen in begeleiding bevraagt. De begeleiding bestaat uit budgethulpverlening en/of schuldhulpverlening (schuldbemiddeling en collectieve schuldenregeling). Vanaf 2017 wordt bijkomend gepeild naar de tendenzen in het profiel van het cliënteel, tendenzen inzake de schuldenproblematiek alsook naar de beleidssignalen aangaande de schuldenproblematiek. Het basisregistratieformulier wordt samen met een uitgebreide handleiding in het begin van elk kalenderjaar aan elke erkende instelling voor schuldbemiddeling bezorgd.

De basisregistratie wordt sinds 2007 uitgevoerd. De geregistreerde gegevens hebben steeds betrekking op het voorgaande kalenderjaar. Zo geeft de basisregistratie die in 2020 werd uitgevoerd de totale aantallen gezinnen weer waaraan in de loop van 2019 budget- en/of schuldhulpverlening werd verleend.

Dit rapport vat de geregistreerde gegevens van de erkende instellingen voor schuldbemiddeling betreffende het kalenderjaar 2019 samen en vergelijkt die met de gegevens van 2018, 2017 en 2016.

Die geregistreerde gegevens gaan over hulpverlening aangeboden onder de vorm van budgethulpverlening, schuldhulpverlening en/of collectieve schuldenregeling. Deze **begrippen** worden in **hoofdstuk 2** toegelicht.

Hoofdstuk 3 schetst de methodiek van de basisregistratie.

Een algemeen overzicht van de basisregistratie is terug te vinden in **hoofdstuk 4**.

De cijfers van de basisregistratie worden opgesplitst weergegeven per provincie (in **hoofdstuk 5**), per type organisatie (in **hoofdstuk 6**) en per type gebiedsindeling (in **hoofdstuk 7**). **Hoofdstuk 8** geeft tendenzen inzake het profiel van cliënten en schuldenproblematiek alsook beleidssignalen weer.

Een afzonderlijk document "**Vlaamse gezinnen in budget- en/of schuldhulpverlening: cijfergegevens 2016 - 2019 - bijlagenrapport**" bevat de opgesplitste cijfergegevens per provincie, per type organisatie en per type gebiedsindeling. Tot slot is ook het basisregistratieformulier met bijhorende handleiding hierin opgenomen.

2 – Begrippen

De begrippen budgethulpverlening, schuldhulpverlening en collectieve schuldenregeling worden kort toegelicht.

2.1. BUDGETHULPVERLENING

Budgethulpverlening is een vorm van hulpverlening waarbij de cliënt/het gezin betalingsproblemen heeft, en/of moeilijk met geld kan omgaan of schulden heeft. Bij budgethulpverlening spitst de aangeboden hulpverlening zich toe op **budgetbegeleiding** en/of **budgetbeheer**.

- **Budgetbegeleiding** is een vorm van hulpverlening waarbij de cliënt/het gezin zelf zijn/haar budget met advies en steun van de erkende instelling voor schuldbemiddeling beheert. De cliënt/het gezin behoudt dus zelf het beheersrecht over het inkomen. Budgetbegeleiding betekent hulpverlening. Louter administratieve tussenkomsten (bijvoorbeeld maandelijkse afhoudingen voor de betaling van huur,...) zijn onvoldoende om van budgetbegeleiding te spreken.
- **Budgetbeheer** is een vorm van hulpverlening waarbij het beheer van de gelden van de cliënt/het gezin geheel of gedeeltelijk overgelaten wordt aan de erkende instelling voor schuldbemiddeling. De inkomsten komen geheel of gedeeltelijk op een budgetbeheerrekening, die door de erkende instelling voor schuldbemiddeling wordt beheerd. Ook budgetbeheer brengt, net zoals budgetbegeleiding, hulpverlening met zich mee - louter administratieve tussenkomsten (bijvoorbeeld maandelijkse afhoudingen voor de betaling van huur,...) zijn onvoldoende om van budgetbeheer te spreken.

2.2. SCHULDHULPVERLENING

Schuldhulpverlening omvat zowel schuldbemiddeling als collectieve schuldenregeling.

2.2.1. Schuldbemiddeling

Van zodra de cliënt/het gezin schulden heeft en de erkende instelling voor schuldbemiddeling die hulpverlening verstrekt met het oog op het tot stand brengen van een regeling tussen schuldenaar en schuldeiser omtrent de wijze van betaling van de schuldenlast van de schuldenaar, spreekt men van 'schuldbemiddeling'.

Er is sprake van schuldbemiddeling:

- indien de schuldbemiddelaar contact opneemt met en inlichtingen inwint bij de verschillende schuldeisers;
- de gegrondheid of de wettelijkheid van de door de schuldenaar aangegane verbintenissen onderzoekt;
- indien mogelijk een betalingsplan opstelt, het aan de schuldeisers voorlegt en erover onderhandelt, het plan uitvoert en het verloop ervan nagaat.

Ook de verstrekte dienstverlening met het oog op de betwisting van een schuld ten aanzien van de schuldeiser, zoals bijvoorbeeld het opwerpen van een verjaring, valt onder het begrip ‘schuldbemiddeling’.

2.2.2. Collectieve schuldenregeling

Collectieve schuldenregeling is een gerechtelijke procedure voor structurele schuldproblemen. Het doel is om in de mate van het mogelijke de schulden af te betalen waarbij de cliënt/het gezin tijdens die afbetalingsperiode toch nog menswaardig kan leven.

Een collectieve schuldenregeling dient te worden aangevraagd bij de arbeidsrechtbank met een verzoekschrift. Eénmaal toegelaten tot de collectieve schuldenregeling, stelt de rechter een schuldbemiddelaar aan. Deze probeert in eerste instantie tot een minnelijke aanzuiveringsregeling te komen. Wanneer hij/zij hier niet in slaagt, zal de rechter een gerechtelijke aanzuiveringsregeling of een totale kwijtschelding van schulden opleggen.

Degene die toegelaten is tot een collectieve schuldenregeling, ontvangt niet meer zelf zijn/haar inkomsten. De inkomsten worden door de schuldbemiddelaar ontvangen, die in de mate van het mogelijke zorgt voor de afbetaling van de schulden. Een gedeelte van het gezinsinkomen, het zogenaamde leefgeld, wordt ter beschikking gesteld van de cliënt/het gezin om dagelijkse behoeften, zoals voeding, huur, vaste kosten... mee te betalen.

Zowel de erkende instellingen voor schuldbemiddeling (OCMW's, CAW's en OCMW-verenigingen) als andere actoren (in de praktijk voornamelijk advocaten) kunnen als schuldbemiddelaar binnen een procedure collectieve schuldenregeling worden aangesteld.

Die andere actoren worden in dit rapport aangeduid als “externe schuldbemiddelaar”.

3 – Methodiek

3.1. DE BASISREGISTRATIE VANAF 2012

Zoals in hoofdstuk 1 werd vermeld, dient elke erkende instelling voor schuldbemiddeling jaarlijks cijfergegevens over het aantal cliënten/gezinnen waaraan budget- en/of schuldhulpverlening werd aangeboden, in kaart te brengen. Deze registratie is gestandaardiseerd. De erkende instelling voor schuldbemiddeling vult haar te registreren gegevens in op een basisregistratieformulier.

Dat basisregistratieformulier wordt jaarlijks in het begin van elk kalenderjaar samen met een bijhorende uitgebreide handleiding aan elke erkende instelling voor schuldbemiddeling bezorgd. Beide documenten zijn in het **bijlagenrapport “Vlaamse gezinnen in budget- en/of schuldhulpverlening: cijfergegevens 2016 - 2019 - bijlagenrapport”** opgenomen. De erkende instelling voor schuldbemiddeling bezorgt het ingevulde basisregistratieformulier aan het Vlaams Centrum Schuldenlast, dat instaat voor de verdere verwerking ervan. Vanaf 01/01/2018 maakt het Vlaams Centrum Schuldenlast samen met Samenlevingsopbouw Vlaanderen, Steunpunt ExpertiseNetwerken, Steunpunt Jeugdhulp en Steunpunt Algemeen Welzijnswerk deel uit van **SAM**, steunpunt Mens en Samenleving vzw.

Vanaf het registratiejaar 2012 werd het basisregistratieformulier grondig gewijzigd om een correcter en nauwkeuriger zicht te krijgen van de problematiek op gezinsniveau.

Om dit te verduidelijken wordt vanaf 2012 gepeild naar het **aantal gezinnen in begeleiding in plaats van naar het aantal behandelde dossiers**. Het basisregistratieformulier registreert de totale aantallen ingezette hulpverleningsmodules per gezin in het jaar waarop de registratie betrekking heeft.

Die **hulpverleningsmodules** zijn: **budgetbegeleiding, budgetbeheer, schuldbemiddeling en collectieve schuldenregeling**. Om zicht te krijgen op de volledige hulpverlening per gezin worden niet alleen die afzonderlijke hulpverleningsmodules geregistreerd. Ook alle mogelijke combinaties van hulpverlening, zoals bijvoorbeeld budgetbeheer en schuldbemiddeling, worden geregistreerd op dat basisregistratieformulier.

Daarenboven dienen die verschillende hulpverleningsmodules niet samen te vallen. Zij kunnen gespreid worden aangeboden over het registratiejaar. Zo bijvoorbeeld kan budgetbegeleiding als nazorg van schuldbemiddeling worden aangeboden.

Bijkomend wordt gepeild of de hulpverleningsmodules al dan niet aanvullend bij een procedure collectieve schuldenregeling werden aangeboden. Binnen die procedure wordt ofwel de erkende instelling voor schuldbemiddeling ofwel een externe schuldbemiddelaar door de arbeidsrechtbank als schuldbemiddelaar aangesteld.

Een gezin kan slechts onder **één rubriek** worden geregistreerd. Indien aan een gezin verschillende hulpverleningsmodules worden aangeboden, wordt dat gezin geregistreerd in die rubriek waar alle ingezette modules vermeld staan.

Deze wijze van registreren deelt het basisregistratieformulier op in drie rubrieken: rubriek A, rubriek B en rubriek C.

Rubriek A omvat het aantal gezinnen waarvoor het voorbije werkjaar geen procedure collectieve schuldenregeling liep. Volgend onderscheid wordt gemaakt:

- Rubriek A.1: budgetbegeleiding (uitsluitend);
- Rubriek A.2: budgetbeheer (uitsluitend);
- Rubriek A.3: budgetbegeleiding en budgetbeheer;
- Rubriek A.4: schuldbemiddeling (uitsluitend);
- Rubriek A.5: schuldbemiddeling en budgetbegeleiding;
- Rubriek A.6: schuldbemiddeling en budgetbeheer;
- Rubriek A.7: schuldbemiddeling, budgetbegeleiding en budgetbeheer.

Rubriek B omvat het aantal gezinnen waarvoor het voorbije werkjaar een procedure collectieve schuldenregeling liep en waarbij **de instelling voor schuldbemiddeling is aangesteld als schuldbemiddelaar**. Rubriek B maakt onderscheid of die collectieve schuldenregeling werd aangeboden:

- Rubriek B.1: zonder andere hulpverleningsmodules;
- Rubriek B.2: in combinatie met budgetbegeleiding;
- Rubriek B.3: in combinatie met budgetbeheer;
- Rubriek B.4: in combinatie met budgetbegeleiding en budgetbeheer;
- Rubriek B.5: in combinatie met schuldbemiddeling;
- Rubriek B.6: in combinatie met schuldbemiddeling en budgetbegeleiding;
- Rubriek B.7: in combinatie met schuldbemiddeling en budgetbeheer;
- Rubriek B.8: in combinatie met schuldbemiddeling, budgetbegeleiding en budgetbeheer.

Rubriek C omvat het aantal gezinnen waarvoor het voorbije werkjaar een procedure collectieve schuldenregeling liep en waarbij een **externe schuldbemiddelaar is aangesteld als schuldbemiddelaar**. Die rubriek maakt onderscheid of die collectieve schuldenregeling werd aangeboden:

- Rubriek C.1: in combinatie met budgetbegeleiding;
- Rubriek C.2: in combinatie met budgetbeheer;
- Rubriek C.3: in combinatie met budgetbegeleiding en budgetbeheer;
- Rubriek C.4: in combinatie met schuldbemiddeling;
- Rubriek C.5: in combinatie met schuldbemiddeling en budgetbegeleiding;
- Rubriek C.6: in combinatie met schuldbemiddeling en budgetbeheer;
- Rubriek C.7: in combinatie met schuldbemiddeling, budgetbegeleiding en budgetbeheer.

Om meer duiding te geven bij de aangeleverde cijfers, werd het basisregistratieformulier vanaf 2018 (registratiegegevens van 2017) gewijzigd. Aan elke erkende instelling voor schuldbemiddeling werden bijkomende volgende vragen gesteld:

- Op hoeveel locaties of antenepunten binnen het werkingsgebied is de instelling voor schuldbemiddeling bereikbaar voor burgers?
- Welke tendensen merkt u op in het profiel van cliënten? Zijn er bijvoorbeeld wijzigingen wat betreft aantal cliënten met psychische/psychiatrische problemen, niet-bemiddelbaren, tweeverdieners, hoofdzakelijk contact bij opstart van een procedure collectieve schuldenregeling, externe doorverwijzingen, zelfstandigen, ouderen, jongeren, éénoudergezinnen,...?
- Welke tendensen merkt u op in de schuldenproblematiek?
- Welke beleidssignalen voor de schuldenproblematiek leidt u daaruit af?

3.2. DE BASISREGISTRATIE TOT 2011

Door hoger vermelde veranderingen (zie punt 3.1.) wordt de wijze van registreren van budget- en schuldhulpverleningsgegevens tot 2011, verlaten. Dit bemoeilijkt de vergelijkbaarheid van de cijfers van de periode 2007-2011 enerzijds met die vanaf 2012 anderzijds. Rapporten van vóór 2012 blijven beschikbaar en worden op eenvoudige vraag aan elkeen, die daarom verzoekt, bezorgd.

3.3. TOETSING VAN DE GEREgistREERDE GEGEVENS

Het jaarlijks aangeleverd cijfermateriaal van de basisregistratie maakt een vergelijking met dat van voorgaande jaren mogelijk. In dit en in voorgaande rapporten worden meteen de cijfers van de voorgaande drie registratiejaren mee opgenomen. Zodoende is een vergelijking van het cijfermateriaal als geheel, per type organisatie, per type gebiedsindeling en per provincie over een periode van vier jaren mogelijk.

In het kader van een kwaliteitscontrole van het aangeleverd cijfermateriaal werden de geregistreeerde gegevens van elke erkende instelling voor schuldbemiddeling van 2019 met die van 2018 vergeleken. Na ontvangst van alle registratiegegevens, werd elke erkende instelling voor schuldbemiddeling verzocht om toelichting te geven bij de verschillen tussen de aangeleverde cijfers van 2019 en die van 2018, voor zoverre dat verschil per rubriektotaal minstens 30% bedroeg en om zo nodig haar cijfers aan te passen.

Deze gewijzigde cijfers zijn in dit rapport opgenomen.

Ook in 2016, 2017 en 2018 werden die kwaliteitscontroles uitgevoerd. Steeds worden de gegevens van het registratiejaar met die van het voorgaande jaar vergeleken.

Deze sensibilisering van de erkende instellingen voor schuldbemiddeling draagt op zijn minst bij tot de verhoging van de kwaliteit van het jaarlijks aangeleverde cijfermateriaal.

Dit rapport en het bijhorend bijlagenrapport “Vlaamse gezinnen in budget- en/of schuldhulpverlening: cijfergegevens 2016 - 2019 - bijlagenrapport” bevat de meest geactualiseerde cijfers. Tabellen met cijfermateriaal van voorgaande jaren worden door deze vervangen.

3.4. RESPONS

Alle erkende instellingen voor schuldbemiddeling bezorgden hun basisregistratiegegevens aan v.z.w. SAM. Vanaf 01/01/2018 maakt het **Vlaams Centrum Schuldenlast** samen met Samenlevingsopbouw Vlaanderen, Steunpunt ExpertiseNetwerken, Steunpunt Jeugdhulp en Steunpunt Algemeen Welzijnswerk deel uit van **SAM**, steunpunt Mens en Samenleving vzw. Voor de geregistreerde gegevens van 2019 bedraagt de respons 100%, net zoals die van de voorgaande jaren.

In deze gestandaardiseerde registratie worden enkel de gegevens van de door Vlaanderen erkende instellingen voor schuldbemiddeling opgenomen. Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden die van het CAW Brussel meegenomen aangezien enkel deze instelling door Vlaanderen is erkend.

De in dit rapport opgenomen gegevens gaan over de periode 2016-2019.

3.5. UITGEBREIDE REGISTRATIE

Naast de jaarlijkse basisregistratie wordt sinds 2008 op basis van een steekproef ook een tweejaarlijkse uitgebreide registratie uitgevoerd. Deze uitgebreide registratie omvat een gestandaardiseerde vragenlijst die per gezin peilt naar de volgende items:

- sociaal demografische gegevens van de aanvrager of het gezin;
- sociaaleconomische gegevens van de aanvrager of het gezin;
- schuldenlast van de aanvrager;
- dienstverlening aan de aanvrager of het gezin.

De doelstelling van de uitgebreide registratie is om het profiel van de cliënten van de erkende instellingen voor schuldbemiddeling en de geboden dienstverlening duidelijk in kaart te brengen. De geanalyseerde profielen laten toe om beleidsmatige acties tegen schuldenproblematiek en kansarmoede te onderbouwen.

In 2018 vond de uitgebreide registratie voor de zesde maal plaats en wordt vanaf dan nadien minstens vijfjaarlijks uitgevoerd³. De gegevens van de uitgebreide registratie 2018 werden, net zoals die van vorige jaren, geanalyseerd en verwerkt tot een afzonderlijk rapport dat terug te vinden is op de website van SAM VZW. (<https://www.samvzw.be/thema/schuldhelpverlening>)

³ Besluit van de Regering van 17 november 2017 houdende de regeling tot erkenning en subsidiëring van de instellingen voor schuldbemiddeling

4 – Algemeen overzicht basisregistratie 2016-2019

4.1. CIJFERS BASISREGISTRATIE

Tabel 1 geeft de cijfergegevens voor Vlaanderen weer die geregistreerd werden door de erkende instellingen voor schuldbemiddeling van 2016 tot 2019. Ook de geregistreerde gegevens van CAW Brussel (voorheen het CAW Archipel), dat door Vlaanderen als instelling voor schuldbemiddeling is erkend en actief is op het Brusselse grondgebied, zijn hierin opgenomen.

In 2019 werd door de erkende instellingen voor schuldbemiddeling in totaal aan 56.175 gezinnen budgethulpverlening en/of schuldhulpverlening aangeboden (2018: 56.868, 2017: 59.965, 2016: 59.433). In 2016 werd de kaap van 60.000 gezinnen bijna bereikt en ook het meeste aantal gezinnen geregistreerd. Ten opzichte van 2016 daalt in 2019 het totaal aantal geregistreerde gezinnen met 5,48%. Bijkomend opmerkelijk is de systematische afname van de totalen in rubriek B over de jaren heen: van 3.771 in 2016, 3.635 in 2017, 3.517 in 2018 en 3.443 in 2019. In rubrieken A en C wordt de stijging in 2017 in zowel 2018 als in 2019 weer ongedaan gemaakt.

Opvallend is dat in 2019 het grootste aantal geregistreerde gezinnen (82,32% van het totale aantal) terug te vinden is in **rubriek A** (gezinnen waarvoor het voorbije werkjaar geen procedure collectieve schuldenregeling liep). Die verhouding is goed vergelijkbaar met die van de voorgaande jaren (2018: 81,93%, 2017: 82,17%, 2016: 81,88%). Het absoluut cijfer van het totaal aantal gezinnen in rubriek A neemt vanaf 2018 lichtjes af.

Binnen die **rubriek A** zijn over de periode 2016 - 2019 de grootste aantallen terug te vinden in de rubriek A.6 'schuldbemiddeling en budgetbeheer'. Die rubriek maakt over de periode 2016 -2019 bijna 30% van het aantal hulpverleningen uit en dat aandeel blijft vrij constant. Die rubriek wordt steevast op de voet gevolgd door rubriek A.2 'budgetbeheer (uitsluitend)' en rubriek A.4 'schuldbemiddeling (uitsluitend)', die beide licht toenemen. Die laatst genoemde rubriek maakt steeds minstens 20% van het aantal hulpverleningen uit.

In **rubriek A** ligt de nadruk op schuldbemiddeling, al dan niet gecombineerd met één of meerdere bijkomende hulpverleningsmodules. In 59,55% van het aantal gezinnen in rubriek A wordt schuldbemiddeling, al dan niet gecombineerd met een andere vorm van hulpverlening, aangeboden. Dit aandeel blijft vrij constant ten opzichte van de vorige jaren (2018: 59,59%, 2017: 58,62%, 2016: 59,72%). Binnen budgethulpverlening kiest de hulpverlener merkelijk veel meer voor 'budgetbeheer (uitsluitend)' dan voor 'budgetbegeleiding (uitsluitend)'. Budgetbegeleiding met budgetbeheer gecombineerd komt erg weinig voor. Hetzelfde geldt voor schuldbemiddeling met budgetbegeleiding gecombineerd en schuldbemiddeling met budgetbegeleiding en budgetbeheer gecombineerd.

▼ Tabel 1: Cijfers basisregistratie voor Vlaanderen 2016- 2019.⁴

Rubriek A: Gezinnen waarvoor het voorbije werkjaar geen procedure collectieve schuldenregeling liep	2016		2017		2018		2019	
	AC	%	AC	%	AC	%	AC	%
A.1 budgetbegeleiding (uitsluitend)	5.420	11,14%	5.630	11,43%	5.288	11,35%	4.768	10,30%
A.2 budgetbeheer (uitsluitend)	12.846	26,40%	13.569	27,54%	12.656	27,16%	13.069	28,23%
A.3 budgetbegeleiding en budgetbeheer	1.334	2,74%	1.185	2,41%	887	1,90%	887	1,92%
A.4 schuldbemiddeling (uitsluitend)	9.753	20,04%	10.042	20,38%	9.779	20,99%	10.345	22,36%
A.5 schuldbemiddeling en budgetbegeleiding	3.443	7,08%	3.520	7,14%	3.014	6,47%	2.923	6,32%
A.6 schuldbemiddeling en budgetbeheer	14.328	29,44%	14.062	28,54%	13.871	29,78%	13.078	28,26%
A.7 schuldbemiddeling, budgetbegeleiding en budgetbeheer	1.538	3,16%	1.263	2,56%	1.096	2,35%	1.206	2,61%
Totaal aantal gezinnen rubriek A	48.662	100%	49.271	100%	46.591	100%	46.276	100%
Rubriek B: Gezinnen waarvoor het voorbije werkjaar een procedure collectieve schuldenregeling liep en waarbij de instelling voor schuldbemiddeling is aange-steld als schuldbemiddelaar	2016		2017		2018		2019	
	AC	%	AC	%	AC	%	AC	%
B.1 zonder andere hulpverleningsmodules	710	18,83%	651	17,91%	656	18,65%	660	19,17%
B.2 in combinatie met budgetbegeleiding	73	1,94%	154	4,24%	66	1,88%	53	1,54%
B.3 in combinatie met budgetbeheer	1.961	52,00%	1.804	49,62%	1.719	48,88%	1.786	51,87%
B.4 in combinatie met budgetbegeleiding en budgetbeheer	49	1,30%	47	1,29%	63	1,79%	26	0,76%

⁴ Deze tabellen bevatten de meest geactualiseerde cijfers en vervangen vroegere edities.

B.5 in combinatie met schuldbemiddeling	25	0,66%	25	0,69%	26	0,74%	22	0,64%
B.6 in combinatie met schuldbemiddeling en budgetbegeleiding	16	0,42%	9	0,25%	38	1,08%	15	0,44%
B.7 in combinatie met schuldbemiddeling en budgetbeheer	902	23,92%	916	25,20%	854	24,28%	859	24,94%
B.8 in combinatie met schuldbemiddeling, budgetbegeleiding en budgetbeheer	35	0,93%	29	0,80%	95	2,70%	22	0,64%
Totaal aantal gezinnen rubriek B	3.771	100%	3.635	100%	3.517	100%	3.443	100%
Rubriek C: Gezinnen waarvoor het voorbije werkjaar een procedure collectieve schuldenregeling liep en waarbij een externe schuldbemiddelaar is aangesteld	2016		2017		2018		2019	
	AC	%	AC	%	AC	%	AC	%
C.1 in combinatie met budgetbegeleiding	738	10,54%	729	10,33%	638	9,44%	611	9,46%
C.2 in combinatie met budgetbeheer	2.984	42,64%	2.988	42,33%	2.877	42,55%	2.675	41,43%
C.3 in combinatie met budgetbegeleiding en budgetbeheer	198	2,83%	180	2,55%	207	3,06%	187	2,90%
C.4 in combinatie met schuldbemiddeling	906	12,94%	991	14,04%	876	12,96%	905	14,02%
C.5 in combinatie met schuldbemiddeling en budgetbegeleiding	232	3,31%	193	2,73%	237	3,51%	260	4,03%
C.6 in combinatie met schuldbemiddeling en budgetbeheer	1.652	23,60%	1.748	24,76%	1.725	25,52%	1.640	25,40%
C.7 in combinatie met schuldbemiddeling, budgetbegeleiding en budgetbeheer	290	4,14%	230	3,26%	200	2,96%	178	2,76%
Totaal aantal gezinnen rubriek C	7.000	100%	7.059	100%	6.760	100%	6.456	100%
TOTAAL AANTAL GEZINNEN IN BEGELEIDING (A + B + C)	59.433		59.965		56.868		56.175	

Rubrieken B en C zijn die waar schuldhulpverlening en/of budgethulpverlening in combinatie met een procedure collectieve schuldenregeling worden aangeboden.

Gezinnen waarvoor in 2019 een collectieve schuldenregeling liep (**rubrieken B en C**) zijn duidelijk in de minderheid. Die vaststelling geldt ook voor voorgaande jaren (2016, 2017 en 2018).

Vergelijking van de totale aantallen van **rubriek B** met rubriek C toont aan dat van alle geregistreerde gezinnen, waarvoor het voorbije werkjaar een procedure collectieve schuldenregeling liep, in 2019 in twee derde (65,22%) een externe schuldbemiddelaar is aangesteld. Dit cijfer is vergelijkbaar met dat van het voorgaande jaren, hoewel het licht stijgt (2018: 65,78%, 2017: 66,01%, 2016: 64,99%). Erkende instellingen voor schuldbemiddeling die binnen een lopende procedure collectieve schuldenregeling zelf als schuldbemiddelaar zijn aangesteld (rubriek B), zijn duidelijk in de minderheid.

In tegenstelling tot rubriek A ligt in **rubriek B** de nadruk op de (gecombineerde) hulpverlening met budgetbeheer. In 2019 wordt net meer dan in de helft (51,78%) van het aantal hulpverleningen collectieve schuldenregeling enkel met budgetbeheer gecombineerd. Dat cijfer lijkt wat aan belang te winnen en is enigszins vergelijkbaar met voorgaande jaren, met een piekwaarde in 2016 (52,00%).

Budgetbeheer wordt trouwens in **rubriek B** veelal gecombineerd aangeboden met schuldbemiddeling (2019: 24,94%, 2018: 24,28%, 2017: 25,20%, 2016: 23,92%). Samengevoegd betekent dit dat budgetbeheer binnen **rubriek B** steeds voor minstens 70% wordt aangeboden.

Die gecombineerde hulpverlening met enkel budgetbeheer is ook in **rubriek C** (rubriek C.2) de meest voorkomende. Over de periode 2016-2019 komt die steevast in bijna veertig procent van het aantal hulpverleningen voor en duidt daarmee op het belang van die vorm van hulpverlening. Zoals in rubriek B, wordt ook in **rubriek C** budgetbeheer veelal met schuldbemiddeling gecombineerd (2019: 25,40%, 2018: 25,52%, 2017: 24,76%, 2016: 23,60%). Of nog, samengeteld betekent dit dat budgetbeheer ook in rubriek C voor ruim 60% of meer wordt aangeboden.

In **rubriek B** zijn gezinnen in budgetbegeleiding duidelijk in de minderheid. Die vaststelling geldt niet voor **rubriek C**. Waar binnen een procedure collectieve schuldenregeling een externe schuldbemiddelaar is aangesteld (**rubriek C**), neemt de instelling in 2019 in 9,46% van het aantal hulpverleningen budgetbegeleiding op (2018: 9,44%, 2017: 10,33%, 2016: 10,54%). Gaandeweg de jaren blijft dit aandeel vrij constant.

In 2019 volstaat in 51,34% van het aantal hulpverleningen één hulpverleningsmodule. Dit cijfer neemt gestaag toe in vergelijking met voorgaande jaren (2016: 48,34%; 2017: 49,85%, 2018: 49,90%). Dit betekent eveneens dat voor de periode 2016-2019 in ongeveer de helft van het aantal geregistreerde gezinnen één enkele hulpverleningsmodule onvoldoende is. Bijgevolg wordt hulpverlening gecombineerd of achtereenvolgens aangeboden (zo kan bijvoorbeeld budgetbegeleiding door budgetbeheer worden gevolgd, of nog, met schuldbemiddeling worden gecombineerd).

4.2. CIJFERS INGEZETTE HULPVERLENINGSMODULES

Tabellen 2 tot en met 5 geven de ingezette hulpverleningsmodules over 2016-2019 opgesplitst weer naar gelang budgetbegeleiding, budgetbeheer of schuldbemiddeling werd verleend en/of een erkende instelling voor schuldbemiddeling binnen een procedure collectieve schuldenregeling werd aangesteld.

Tabellen 2 tot en met 5 zijn als volgt opgevat: de totale aantallen verschillende hulpverleningsmodules, ongeacht of die uitsluitend of in gecombineerde vorm werden verleend, worden geregistreerd. Zo bijvoorbeeld bedraagt in 2019 het aantal ingezette modules schuldbemiddeling in Vlaanderen 31.453: dit getal is de som van alle gezinnen waarvoor schuldbemiddeling werd aangeboden, ongeacht de rubriek (A, B of C)

waar die hulpverlening voorkomt en ongeacht of schuldbemiddeling in combinatie met andere vormen van hulpverlening werd aangeboden.

Waar tabel 1 het aantal geregistreerde gezinnen weergeeft, focussen tabellen 2 tot en met 5 zich op het aantal geregistreerde hulpverleningsmodules 'in se'. De totale aantallen in tabel 1 zijn daarom niet vergelijkbaar met die van tabellen 2 tot en met 5.

De gegevens van tabellen 2 tot en met 5 zijn visueel weergegeven in grafiek nr. 1. De data zijn opgesplitst per jaar en naargelang de typologie van de aangeboden hulpverlening.

▼ Tabel 2: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules Vlaanderen 2019

Ingezette hulpverleningsmodules Vlaanderen (2019)	Vlaanderen	
	AC	%
Budgetbegeleiding	11.136	13,64%
Budgetbeheer	35.613	43,61%
Schuldbemiddeling	31.453	38,53%
CSR - aanstelling	3.443	4,22%
Totaal aantal hulpverleningsmodules	81.645	100%

▼ Tabel 3: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules Vlaanderen 2018

Ingezette hulpverleningsmodules Vlaanderen (2018)	Vlaanderen	
	AC	%
Budgetbegeleiding	11.829	14,18%
Budgetbeheer	36.250	43,46%
Schuldbemiddeling	31.811	38,14%
CSR - aanstelling	3.517	4,22%
Totaal aantal hulpverleningsmodules	83.407	100%

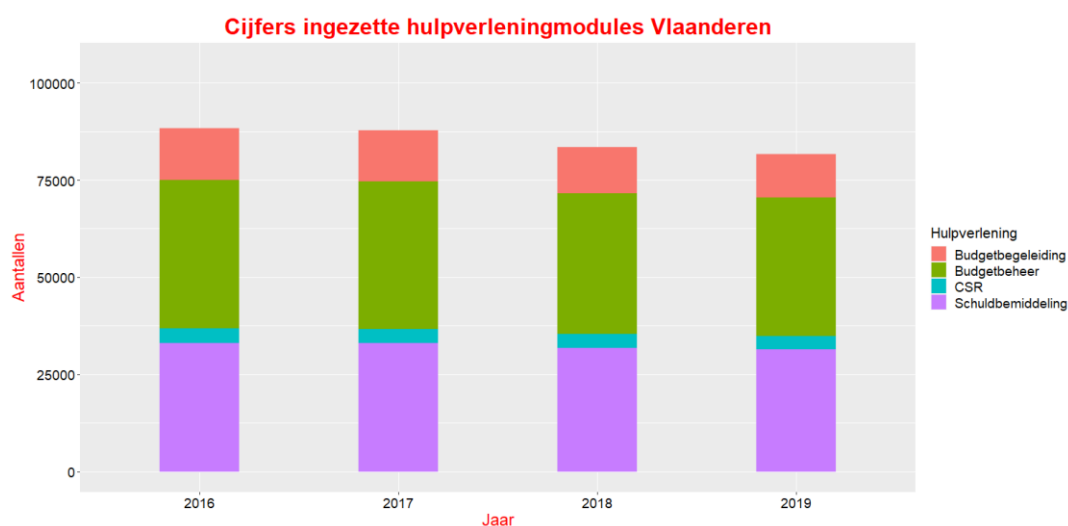
▼ Tabel 4: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules Vlaanderen 2017

Ingezette hulpverleningsmodules Vlaanderen (2017)	Vlaanderen	
	AC	%
Budgetbegeleiding	13.169	14,99%
Budgetbeheer	38.021	43,28%
Schuldbemiddeling	33.028	37,59%
CSR - aanstelling	3.635	4,14%
Totaal aantal hulpverleningsmodules	87.853	100%

▼ Tabel 5: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules Vlaanderen 2016

Ingezette hulpverleningsmodules Vlaanderen (2016)	Vlaanderen	
	AC	%
Budgetbegeleiding	13.366	15,12%
Budgetbeheer	38.117	43,13%
Schuldbemiddeling	33.120	37,48%
CSR - aanstelling	3.771	4,27%
Totaal aantal hulpverleningsmodules	88.374	100%

▼ Grafiek 1: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules Vlaanderen (2016 - 2019)

In Vlaanderen daalt het totaal aantal aangeboden hulpverleningsmodules over de periode 2016-2019. In 2019 bedroeg dit totale aantal 81.645, in 2018 werden er nog 83.407 verschillende hulpverleningsmodules aangeboden. Hiermee wordt de dalende tendens over de periode 2016-2019 ingeleid (2016: 88.374, 2017: 87.853). Het totaal is in Vlaanderen over de periode 2016-2019 met 7,61% afgenomen.

In 2019 is budgetbeheer (43,62%) koploper binnen de hulpverlening, op de voet gevolgd door schuldbemiddeling (38,53%). Hiermee wordt dezelfde volgorde als die in 2018, 2017 en 2016 aangehouden. Het aandeel budgetbeheer neemt vanaf 2016 lichtjes toe (2016: 43,13%, 2017: 43,28%, 2018: 43,46%, 2019: 43,61%). Dezelfde trend geldt voor het aandeel schuldbemiddeling, dat eveneens licht toeneemt: van 37,48% in 2016 naar 38,53% in 2019. Het verschil tussen beide hulpverleningsmodules neemt gaandeweg de jaren heel licht af. Hulpverlening waar budgetbegeleiding is opgenomen komt het minst voor en neemt gaandeweg de jaren wel wat af. Het aandeel aanstellingen als schuldbemiddelaar binnen een lopende procedure collectieve schuldenregeling blijft erg laag. Dat cijfer schommelt om en bij de 4 procent en blijft over de periode 2016-2019 vrij constant.

4.3. VERGELIJKING MET DE CIJFERS VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË

4.3.1. Schuldbemiddelingen

Een aantal cijfergegevens van de jaarlijks basisregistratie kunnen - zij het met de nodige nuancering - worden vergeleken met die van andere bronnen. De databank van de Centrale voor kredieten aan particulieren van de Nationale Bank van België is hiervoor geschikt. Die databank bevat onder meer informatie over aard en typologie van consumentenkredieten en hypothecaire kredieten.

De Centrale voor kredieten aan particulieren van de Nationale Bank van België is één van de instrumenten die door de Belgische overheid is ingesteld om overmatige schuldenlast bij gezinnen te bestrijden. Deze centrale registreert sinds 2003 alle consumentenkredieten en hypothecaire kredieten die in België door natuurlijke personen worden afgesloten. Het gaat daarbij om kredieten die om privédoeleinden worden aangegaan. De centrale registreert eveneens de eventuele betalingsachterstanden die uit deze kredieten voortvloeien.

De gegevens over de kredietovereenkomsten en de identiteit van de kredietnemers worden aan de Nationale Bank meegedeeld door de kredietgevers. Dit zijn bankinstellingen, maatschappijen die gespecialiseerd zijn in consumentenkrediet of hypothecair krediet, kredietkaartmaatschappijen en verzekeraars die hypothecair krediet toekennen alsook verkopers die verkopen op afbetaling verrichten.

Die gegevens worden op jaarbasis verwerkt. Dit laat toe om de evolutie van het aantal geregistreerde kredietnemers, kredietovereenkomsten, betalingsachterstanden en berichten van collectieve schuldenregelingen enerzijds en bepaalde activiteitsindicatoren van de Centrale in kaart te brengen⁵.

Kortom, het jaarlijks statistisch verslag van de Centrale voor kredieten aan particulieren van de Nationale Bank van België bevat onder meer volgende gegevens:

Uitstaande contracten, betalingsachterstanden en hun kredietnemers:

1. Contracten en betalingsachterstanden;
2. Kredietnemers.

Nieuwe contracten, betalingsachterstanden en hun kredietnemers:

1. Contracten en betalingsachterstanden;
2. Kredietnemers;
3. Kredietbedrag.

Uitstaande collectieve schuldenregelingen:

1. Per arrondissement;
2. Aandeel van de bevolking met een collectieve schuldenregeling;
3. Volgens de totale duur van de procedure;
4. Volgens aantal achterstallige contracten;
5. Aandeel van de personen met een achterstallig contract die een beroep doen op de procedure van collectieve schuldenregeling.

Nieuwe collectieve schuldenregelingen:

1. Jaarlijkse evolutie;
2. Volgens leeftijd van de schuldenaar.

⁵ Zie https://www.nbb.be/doc/cr/ccp/publications/bro_ckpstat2019n_23012020.pdf

Raadplegingen door kredietgevers

1. Individuele raadplegingen
2. Gegroepeerde raadplegingen

Raadplegingen door particulieren

1. Volgens de aard van het antwoord
2. Volgens het kanaal van de raadpleging

Wettelijke kennisgeving bij de eerste registratie van een betalingsachterstand

In tegenstelling tot de gegevens in de basisregistratie, bevat de Centrale voor kredieten aan particulieren van de Nationale Bank van België geen gegevens over budgethulpverlening budgetbegeleiding en budget-beheer). Wél bevat die Centrale gegevens over het aantal personen met achterstallige contracten per provincie.

De basisregistratie bevat ook het aantal gezinnen in schuldbemiddeling en, als “zwaarste” vorm van schuldbemiddeling, het aantal opgenomen gezinnen in een procedure collectieve schuldenregeling bij de erkende instellingen voor schuldbemiddeling. Die gegevens zijn per provincie beschikbaar.

In principe zijn die gezinnen ook in het bestand van de Centrale voor kredieten aan particulieren van de Nationale Bank van België opgenomen. De basisregistratie registreert het aantal gezinnen daar waar de Centrale het aantal natuurlijke personen bevat. Aangezien één gezin meerdere natuurlijke personen kan omvatten, is een vergelijking van de gegevens tussen de basisregistratie en de Centrale voor kredieten aan particulieren van de Nationale Bank van België mogelijks onderwerp voor discussie. Die vergelijking duidt dan op het minimum aantal personen dat bereikt wordt door de instellingen voor schuldbemiddeling.

Tabellen 6 tot en met 9 geven de cijfers van het aantal bij de NBB geregistreerde personen met achterstallige contracten en het aantal gezinnen in schuldbemiddeling en collectieve schuldenregeling bij de erkende instellingen voor schuldbemiddeling in Vlaanderen weer. De verhouding tussen die gegevens zijn opgenomen in de laatste kolom van voornoemde tabellen. Die verhouding wordt uitgedrukt als percentage, oftewel de proportie van het aantal gezinnen in schuldbemiddeling/collectieve schuldenregeling ten opzichte van het aantal achterstallige contracten. Zoals in vorige alinea vermeld wordt hiermee het minimum aantal personen, dat kan worden bereikt, geduid. De gegevens worden per provincie en voor de periode 2016-2019 weergegeven. De gegevens van CAW Brussel (voorheen CAW Archipel) zijn hier niet weerhouden. De verhouding tussen het aantal gezinnen in schuldbemiddeling - collectieve schuldenregeling/aantal achterstallige contracten is in grafiek 2 opgenomen.

▼ **Tabel 6: Aantal gezinnen in schuldbemiddeling (erkende instellingen voor schuldbemiddeling) - aantal achterstallige personen (Nationale Bank van België) - gegevens over 2019**

Provincie	Aantal personen met achterstallige contracten einde 2019	Aantal gezinnen schuldbemiddeling 2019	Verhouding aantal gezinnen/personen met achterstallige contracten
Antwerpen	35.933	6.933	19,29%
Vlaams - Brabant	19.662	4.447	22,62%
Limburg	17.098	4.572	26,74%
Oost - Vlaanderen	30.910	9.869	31,93%
West - Vlaanderen	22.627	11.549	51,04%
Totaal	126.230	37.370	29,60%

▼ Tabel 7: Aantal gezinnen in schuldbemiddeling (erkende instellingen voor schuldbemiddeling) - aantal achterstallige personen (Nationale Bank van België) - gegevens over 2018

Provincie	Aantal personen met achterstallige contracten einde 2018	Aantal gezinnen schuldbemiddeling 2018	Verhouding aantal gezinnen/personen met achterstallige contracten
Antwerpen	37.736	6.984	18,51%
Vlaams - Brabant	20.303	4.614	22,73%
Limburg	17.879	4.699	26,28%
Oost - Vlaanderen	32.024	9.875	30,84%
West - Vlaanderen	23.554	11.799	50,09%
Totaal	131.496	37.971	28,88%

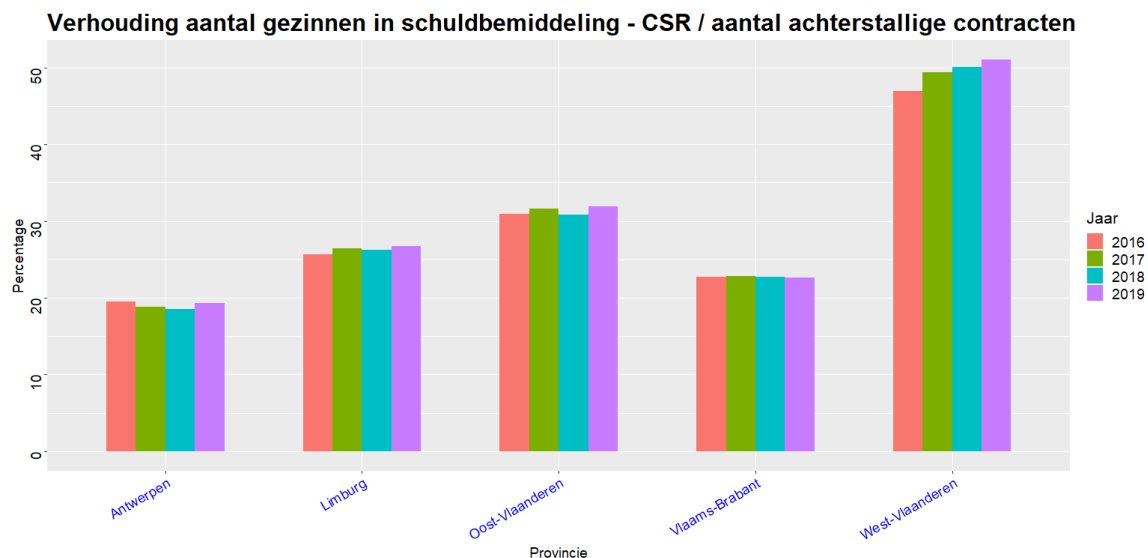
▼ Tabel 8: Aantal gezinnen in schuldbemiddeling (erkende instellingen voor schuldbemiddeling) - aantal achterstallige personen (Nationale Bank van België) - gegevens over 2017

Provincie	Aantal personen met achterstallige contracten einde 2017	Aantal gezinnen schuldbemiddeling 2017	Verhouding aantal gezinnen/personen met achterstallige contracten
Antwerpen	39.281	7.393	18,82%
Vlaams - Brabant	20.818	4.757	22,85%
Limburg	18.488	4.885	26,42%
Oost - Vlaanderen	33.117	10.486	31,66%
West - Vlaanderen	24.146	11.940	49,45%
Totaal	135.850	39.461	29,05%

▼ Tabel 9: Aantal gezinnen in schuldbemiddeling (erkende instellingen voor schuldbemiddeling) - aantal achterstallige personen (Nationale Bank van België) - gegevens over 2016

Provincie	Aantal personen met achterstallige contracten einde 2016	Aantal gezinnen schuldbemiddeling 2016	Verhouding aantal gezinnen/personen met achterstallige contracten
Antwerpen	40.490	7.893	19,49%
Vlaams - Brabant	21.383	4.857	22,71%
Limburg	19.152	4.912	25,65%
Oost - Vlaanderen	33.661	10.414	30,94%
West - Vlaanderen	24.755	11.621	46,94%
Totaal	139.441	39.697	28,47%

▼ **Grafiek 2: Verhouding tussen het aantal gezinnen in schuldbemiddeling - collectieve schuldenregeling/aantal achterstallige contracten (in %)**

Het totaal aantal personen met achterstallige contracten kent een gestage afname van 139.411 in 2016 naar 126.230 in 2019. Over de periode 2016 - 2019 betekent dit een daling van 9,45%. Eenzelfde dalend trend wordt ook genoteerd bij het aantal gezinnen in schuldbemiddeling/collectieve schuldenregeling, zoals aangeleverd door de erkende instellingen voor schuldbemiddeling in Vlaanderen: van 39.697 in 2016 dalen die naar 37.370 in 2019. De procentuele daling bedraagt afgerond 5,86%.

Niettegenstaande deze algemene daling zijn de verschillen per provincie opmerkelijk.

Zo is West - Vlaanderen voor de gehele periode 2016-2019 die provincie met de hoogste verhouding aantal gezinnen ten opzichte van het aantal personen met achterstallige contracten. In 2016 en 2017 was in die provincie bijna de helft van het aantal personen met minstens één achterstallig contract in schuldbemiddeling bij een erkende instelling voor schuldbemiddeling.

Vanaf 2018 overstijgt het aandeel 50%.

De provincie Oost-Vlaanderen neemt in de periode 2016-2019 steevast een tweede plaats in. De verhouding aantal gezinnen ten opzichte van het aantal personen met achterstallige contracten bedraagt voor die provincie ongeveer 30%.

Nadien volgen in dalende volgorde over de jaren 2016 tot 2019 de provincies Limburg, Vlaams-Brabant en Antwerpen.

De verhouding tussen het aantal gezinnen in schuldbemiddeling en het aantal personen met achterstallige contracten is het laagst voor de provincie Antwerpen (2016: 19,49%, 2017: 18,82%, 2018: 18,51%, 2019: 19,29%).

Opmerkelijk voor de provincie Antwerpen is dat het verhouding tussen het aantal gezinnen in schuldbemiddeling en het aantal achterstallige contracten minder dan de helft bedraagt van die van West-Vlaanderen.

4.3.2. Collectieve schuldenregelingen

De gegevensbank van de Centrale voor kredieten aan particulieren van de Nationale Bank bevat cijfermateriaal van het aantal lopende berichten collectieve schuldenregelingen (aantal personen). De geregistreerde gegevens in rubrieken B en C van de basisregistratie - dit zijn de rubrieken waarbij bij gezinnen een procedure collectieve schuldenregeling werd opgestart of lopende is - kunnen hiermee worden vergeleken.

Tabel 10 geeft voor Vlaanderen het aantal lopende berichten van collectieve schuldenregeling per gerechtelijk arrondissement over de periode 2016-2019 jaarlijks weer. Vanaf 2017 is het verschil met het voorgaande jaar tussen haakjes als percentage vermeld. De laatste kolom van tabel 10 bevat het procentueel verschil tussen het aantal lopende berichten collectieve schuldenregelingen van 2016 en 2019.

Om gegevens van enerzijds de basisregistratie met anderzijds die van de Nationale Bank van België met elkaar te vergelijken, worden in tabel 10 slechts de data van de gerechtelijke arrondissementen van Vlaanderen weerhouden.

▼ Tabel 10: Aantal lopende berichten van collectieve schuldenregeling per gerechtelijk arrondissement 2016 - 2019 gedeeltelijke weergave⁶

Gerechtelijk arrondissement	2016 (+/-%)	2017(+/-%)	2018(+/-%)	2019 (+/-%)	Vershil 2016-2019 (in %)
Aalst	2.915	2.927 (+0,41%)	2.853 (-2,53%)	2.742 (-3,89%)	-5,93%
Antwerpen	7.239	6.811 (-5,91%)	6.280 (-7,80%)	5.770 (-8,12%)	-20,29%
Brugge	2.180	2.126 (-2,48%)	1.971 (-7,29%)	1.847 (-6,29%)	-15,28%
Dendermonde	2.184	2.094 (-4,12%)	1.878 (-10,32%)	1.737 (-7,51%)	-20,47%
Diksmuide	428	416 (-2,80%)	410 (-1,44%)	386 (-5,85%)	-9,81%
Eeklo	1.030	1.020 (-0,97%)	952 (-6,67%)	876 (-7,98%)	-14,95%
Gent	5.254	5.155 (-1,88%)	4.915 (-4,66%)	4.416 (-10,15%)	-15,95%
Halle-Vilvoorde	3.364	3.423 (+1,75%)	3.266 (-4,59%)	3.087 (-5,48%)	-8,23%
Hasselt	3.793	3.762 (-0,82%)	3.631 (-3,48%)	3.305 (-8,98%)	-12,87%
Ieper	836	815 (-2,51%)	763 (-6,38%)	746 (-2,23%)	-10,77%
Kortrijk	2.101	1.991 (-5,24%)	1.856 (-6,78%)	1.697 (-8,57%)	-19,23%
Leuven	3.422	3.397 (-0,73%)	3.315 (-2,41%)	3.077 (-7,18%)	-10,08%
Maaseik	1.777	1.746 (-1,74%)	1.625 (-6,93%)	1.560 (-4,00%)	-12,21%
Mechelen	2.583	2.513 (-2,71%)	2.356 (-6,25%)	2.240 (-4,92%)	-13,28%
Oostende	1.687	1.657 (-1,78%)	1.545 (-6,76%)	1.406 (-9,00%)	-16,66%
Oudenaarde	808	812 (+0,50%)	801 (-1,35%)	741 (-7,49%)	-8,29%
Roeselare	1.317	1.246 (-5,39%)	1.160 (-6,90%)	1.081 (-6,81%)	-17,92%
Sint-Niklaas	2.208	2.228 (+0,91%)	2.201 (-1,21%)	2.056 (-6,59%)	-6,88%

⁶ Zie : https://www.nbb.be/doc/cr/ccp/publications/bro_ckptat2019n_23012020.pdf

Gerechtelijk arrondissement	2016 (+/-%)	2017(+/-%)	2018(+/-%)	2019 (+/-%)	Vershil 2016-2019 (in %)
Tielt	728	707 (-2,88%)	671 (-5,09%)	648 (-3,43%)	-10,99%
Tongeren	1.787	1.773 (-0,78%)	1.715 (-3,27%)	1.611 (-6,06%)	-9,85%
Turnhout	2.156	2.158 (+0,09%)	2.100 (-2,69%)	2.020 (-3,81%)	-6,31%
Veurne	454	465 (+2,42%)	459 (-1,29%)	458 (-0,22%)	+0,88%
Totaal	50.251	49.242 (-2,01%)	46.723 (-5,12%)	43.507 (-6,88%)	-13,42%

Einde 2019 bedraagt het totale aantal 'Vlaamse' uitstaande berichten collectieve schuldenregeling 43.507. Dit aantal is in vergelijking met voorgaande jaren aanzienlijk afgenomen (2016: 50.251, 2017: 49.242, 2018: 46.723). De daling bedraagt voor alle opgenomen arrondissementen over de periode 2016-2019 samen 13,42%.

De kaap van 50.000 berichten, zoals in 2016 opgetekend, is hiermee voorlopig verlaten.

De periode 2016-2019 is gekenmerkt door een algemene daling van het aantal lopende berichten van collectieve schuldenregeling per gerechtelijk arrondissement. Naarmate jaren verstrijken is die daling meer uitgesproken. De sterkste daling situeert zich overigens in 2019 (-6,88%) en overtreft daarmee die van voorgaande jaren (2017: -2,01%, 2018: -5,12%).

Tabel 10 toont aan dat de wijzigingen aanzienlijk verschillen, niet alleen per arrondissement maar ook per jaar. Vanaf 2017 volstreken zich de eerste dalingen: 17 van de in totaal 23 arrondissementen noteren in dat jaar een daling. Vanaf 2018 nemen de cijfers bij alle arrondissementen af. Dit impliceert een daling voor alle arrondissementen over de periode 2016-2019. Alleen Veurne vormt een uitzondering: die ziet haar cijfer met 0,11% toenemen.

Die daling verklaart meteen de algemene afname van alle berichten collectieve schuldenregeling over de periode 2016-2019 met 13,41%.

Top tien van de sterkste dalers over voornoemde periode zijn arrondissementen Dendermonde (-20,47%), Antwerpen (-20,29%), Kortrijk (-19,23%), Roeselare (-17,92%), Oostende (-16,66%), Gent (-15,95%), Brugge (-15,28%), Eeklo (-14,95%), Mechelen (-13,28%) en Hasselt (-12,87%). Meer dan de helft van die bevinden zich in Oost- of West-Vlaanderen en geven minstens 15% minder berichten aan. Alleen arrondissement Veurne noteert over de periode 2016-2019 met 0,88% een kleine toename.

Het aantal dossiers collectieve schuldenregeling in de basisregistratie (rubrieken B + C) is over de periode 2016-2019 met 8,01% afgenomen. Deze vaststelling volgt daarmee dezelfde dalende tendens als die van lopende berichten van collectieve schuldenregeling per gerechtelijk arrondissement over diezelfde periode en is zelfs nog wat meer uitgesproken.

Nochtans zetten de erkende instellingen voor schuldbemiddeling sterk in op hulpverlening voor die gezinnen in een procedure collectieve schuldenregeling. Waar de erkende instelling voor schuldbemiddeling zelf aangesteld werd als schuldbemiddelaar (rubriek B), zetten zij in 2019 voor 7,91% zelf in op hulpverlening⁷ (2016: 7,50%, 2017: 7,38%, 2018: 7,53%). Bij aanstelling van een externe schuldbemiddelaar, verhogen die

⁷ Totalen van rubriek B/ totalen van tabel 10

cijfers aanzienlijk⁸ (2016: 15,06%, 2017: 15,48%, 2018: 15,65%, 2019: 16,11%). Gaandeweg betekent dit dat de erkende instellingen voor schuldbemiddeling jaar na jaar voor pakweg 23% of meer actief hulpverlening aanbieden binnen een procedure collectieve schuldenregeling.

De vergelijking van gegevens van de basisregistratie met gegevens van de Nationale Bank van België moet evenwel met de nodige voorzichtigheid te gebeuren:

- De databank van de Centrale voor kredieten aan particulieren van de Nationale Bank van België geeft de toestand weer per 31 december van het kalenderjaar, terwijl de basisregistratie het totale aantal gezinnen collectieve schuldenregeling over een volledig kalenderjaar weergeeft;
- De Centrale voor kredieten aan particulieren van de Nationale Bank registreert het aantal natuurlijke personen. De basisregistratie omvat het aantal gezinnen.

---

⁸ Totalen van rubriek C/ (totalen van tabel 10 - totalen van rubriek B)

5 – Cijfers basisregistratie per provincie

Een globaal overzicht van het aantal gezinnen in begeleiding per provincie is terug te vinden in de overzichtstabel (tabel 11) hieronder.

In het bijlagenrapport “Vlaamse gezinnen in budget- en/of schuldhulpverlening: cijfergegevens 2016-2019” worden de gedetailleerde gegevens van het aantal geregistreerde gezinnen per provincie weergegeven.

Aangezien het CAW Brussel uitsluitend actief is voor personen en gezinnen op Brussels grondgebied, worden hun gegevens niet opgenomen in de provinciale cijfers.

▼ Tabel 11: Overzichtstabel cijfers basisregistratie per provincie (2016 - 2019)

	2016	2017	2018	2019	Vershil 2016-2019 (in %)
Antwerpen	13.217	13.096 (-0,92%)	11.961 (-8,67%)	11.985 (+0,20%)	-9,32%
Limburg	7.266	7.260 (-0,08%)	6.916 (-4,74%)	6.826 (-1,30%)	-6,06%
Oost- Vlaanderen	14.886	14.937 (+0,34%)	13.688 (-8,36%)	13.542 (-1,07%)	-9,03%
Vlaams-Brabant	7.325	7.464 (+1,90%)	7.181 (-3,79%)	6.860 (-4,47%)	-6,35%
West-Vlaanderen	16.380	16.928 (+3,35%)	16.936 (+0,05%)	16.749 (-1,10%)	+2,25%
Totaal	59.074	59.685 (+1,03%)	56.682 (-5,03%)	55.962 (-1,27%)	-5,27%

Die provinciale cijfers tonen aan dat het grootste aantal geregistreerde gezinnen terug te vinden is in de provincie West-Vlaanderen. Nadien volgen Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Vlaams-Brabant en tot slot Limburg. De volgorde voor de drie provincies met hoogste aantallen geldt voor de volledige periode 2016-2019.

Het totaal aantal geregistreerde gezinnen is tussen 2016 en 2017 goed vergelijkbaar. Dat totaal neemt in 2017 toe met 1,03%.

Daarenboven zijn ook de jaarlijkse schommelingen tussen 2016 en 2017 per provincie minimaal. West-Vlaanderen vormt hierop de uitzondering want noteert in 2017 3,35% meer gezinnen dan in 2016.

2018 kondigt een ommekeer aan: dat jaar noteert in totaliteit maar liefst 5,03% minder gezinnen in vergelijking met 2017. Die daling bedraagt zelfs meer dan 8% voor de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Andere provincies waaronder Limburg en Vlaams-Brabant zien in 2018 hun cijfer met respectievelijk 4,74% en 3,79% dalen. West-Vlaanderen vormt hierop de uitzondering en noteert in 2018 0,05% meer gezinnen dan in 2017.

Eenzelfde dalende trend, hoewel minder sterk uitgesproken wordt ook in 2019 ten opzichte van 2018 vastgesteld. De globale afname bedraagt in dat jaar 1,27%. Nergens dalen de cijfers zo sterk als in 2018. Zoals reeds vermeld, draagt het gewijzigd registratiesysteem van de 's hiertoe ongetwijfeld bij (zie punt 4.1).

Alleen de provincie West-Vlaanderen is tot 2018 een stijger. In 2017 noteert die provincie 3,35% meer gezinnen in schuld- en/of budgethulpverlening dan in 2016. In 2018 valt dat percentage terug naar 0,05%. Het totaal aantal geregistreerde gezinnen in West-Vlaanderen daalt alleen in 2019 maar stijgt in de overige jaren. Dit is op zijn minst opmerkelijk, samen met het gegeven dat West-Vlaanderen het grootst aantal dossiers noteert.

De verschillen tussen 2016 en 2019 zijn opmerkelijk. In de provincies Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant nemen alle cijfers af. Alleen West-Vlaanderen is die provincie die haar cijfers over de periode 2016-2019 met 2,25% ziet toenemen.

Zoals de cijfers van de basisregistratie voor Vlaanderen (zie tabel 1) aantonen, zijn ook voor elke provincie de grootste aantallen terug te vinden in rubriek A (Gezinnen waarvoor in het registratiejaar geen collectieve schuldenregeling liep - zie "Vlaamse gezinnen in budget- en/of schuldhulpverlening: cijfergegevens 2016-2019 - bijlagenrapport"). Die vaststelling geldt voor de hele periode 2016-2019.

De verhoudingen tussen het aantal gezinnen in rubriek A (gezinnen waarvoor in het voorbije jaar geen procedure collectieve schuldenregeling liep) tot het totaal aantal geregistreerde gezinnen zijn voor elke provincie wat verschillend en in tabel 12 opgenomen.

▼ Tabel 12: Verhouding tussen aantal gezinnen in rubriek A ten opzichte van het totale aantal gezinnen

	2016	2017	2018	2019	Vershil 2016 - 2019
Antwerpen	86,10%	86,90%	86,27%	86,59%	+0,49%
Limburg	75,42%	76,29%	74,80%	74,92%	-0,50%
Oost- Vlaanderen	81,88%	81,29%	80,62%	81,05%	-0,83%
Vlaams-Brabant	75,18%	75,33%	76,02%	76,27%	+1,09%
West-Vlaanderen	83,97%	84,52%	85,22%	85,84%	+1.87%

Tabel 12 toont aan dat voor minstens drie kwart van alle geregistreerde gezinnen geen procedure collectieve schuldenregeling loopt. Koploper hierbij is Antwerpen met steevast minstens 85% van het aantal geregistreerde gezinnen. Nadien volgen West en Oost - Vlaanderen. Beide provincies geven aan dat bij minstens 80% van hun cliënteel geen procedure collectieve schuldenregeling loopt.

Provincies Limburg en Vlaams-Brabant noteren de laagste percentages: hun aandeel gezinnen waarvoor geen procedure collectieve schuldenregeling loopt bedraagt over de jaren heen ongeveer 75%.

Per provincie blijven de cijfers jaar na jaar nagenoeg constant: het grootst genoteerde verschil tussen 2016 en 2019 is voorbehouden voor West-Vlaanderen en bedraagt net geen 2% (1,87%).

Tabellen 13 tot en met 16 geven de ingezette hulpverleningsmodules over 2016-2019 opgesplitst weer naar gelang budgetbegeleiding, budgetbeheer of schuldbemiddeling werd verleend en/of een erkende instelling voor schuldbemiddeling binnen een procedure collectieve schuldenregeling werd aangesteld. De totale aantallen verschillende hulpverleningsmodules, ongeacht of die uitsluitend of in gecombineerde vorm werden verleend, worden geregistreerd. Zoals ook onder punt 4.2 vermeld, focussen tabellen 13 tot en met 16 zich op het aantal geregistreerde hulpverleningsmodules 'in se'.

▼ Tabel 13: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules per provincie 2019

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
Budgetbegeleiding	2.769 (16,81%)	1.657 (17,10%)	2.677 (12,94%)	1.510 (15,50%)	2.402 (9,70%)
Budgetbeheer	7.453 (45,25%)	4.087 (42,18%)	8.432 (40,74%)	4.495 (46,12%)	11.060 (44,65%)
Schuldbemiddeling	5.953 (36,14%)	3.570 (36,85%)	8.394 (40,57%)	3.619 (37,14%)	9.844 (39,74%)
CSR - aanstelling	295 (1,79%)	375 (3,87%)	1.189 (5,75%)	121 (1,24%)	1.463 (5,91%)
Totaal	16.470 (100%)	9.689 (100%)	20.692 (100%)	9.745 (100%)	24.769 (100%)

▼ Tabel 14: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules per provincie 2018

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
Budgetbegeleiding	2.795 (16,71%)	1.696 (17,08%)	2.918 (13,76%)	1.689 (16,50%)	2.668 (10,62%)
Budgetbeheer	7.607 (45,49%)	4.174 (42,05%)	8.640 (40,76%)	4.734 (46,25%)	11.017 (43,85%)
Schuldbemiddeling	5.988 (35,81%)	3.657 (36,84%)	8.452 (39,87%)	3.699 (36,13%)	9.960 (39,64%)
CSR - aanstelling	332 (1,99%)	400 (4,03%)	1.190 (5,61%)	115 (1,12%)	1.480 (5,89%)
Totaal	16.722 (100%)	9.927 (100%)	21.200 (100%)	10.237 (100%)	25.125 (100%)

▼ Tabel 15: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules per provincie 2017

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
Budgetbegeleiding	3.214 (17,41%)	1.961 (18,82%)	3.775 (16,61%)	1.730 (16,36%)	2.337 (9,23%)
Budgetbeheer	8.548 (46,29%)	4.183 (40,15%)	8.852 (38,94%)	4.923 (46,57%)	11.438 (45,17%)
Schuldbemiddeling	6.321 (34,24%)	3.845 (36,91)	8.933 (39,30%)	3.784 (35,79%)	10.027 (39,60%)
CSR - aanstelling	380 (2,06%)	429 (4,12%)	1.171 (5,15%)	135 (1,28%)	1.520 (6,00%)
Totaal	18.463 (100%)	10.418 (100%)	22.731 (100%)	10.572 (100%)	25.322 (100%)

▼ Tabel 16: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules per provincie 2016

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
Budgetbegeleiding	3.404 (17,69%)	1.710 (16,24%)	4.079 (17,90%)	1.674 (15,61%)	2.267 (9,20%)
Budgetbeheer	8.668 (45,04%)	4.506 (42,78%)	8.653 (37,98%)	4.968 (46,33%)	11.235 (45,59%)
Schuldbemiddeling	6.769 (35,18%)	3.853 (36,58%)	8.870 (38,93%)	3.908 (36,44%)	9.589 (38,92%)
CSR - aanstelling	402 (2,09%)	463 (4,40%)	1.183 (5,19%)	174 (1,62%)	1.549 (6,29%)
Totaal	19.243 (100%)	10.532 (100%)	22.785 (100%)	10.724 (100%)	24.640 (100%)

Tabellen 13, 14, 15 en 16 tonen aan dat “gaandeweg” over de jaren 2016-2019 voornamelijk budgetbeheer wordt aangeboden, gevolgd door schuldbemiddeling, budgetbegeleiding en tot slot schuldbemiddeling als schuldbemiddelaar aangesteld binnen een procedure collectieve schuldenregeling.

Diezelfde rangorde geldt trouwens voor alle provincies en voor alle beschouwde jaren. Uitzondering is de provincie Oost-Vlaanderen: daar is het aantal ingezette hulpverleningsmodules budgetbeheer en schuldbemiddeling vergelijkbaar.

Budgetbeheer als ingezette hulpverleningsmodule wordt voor alle jaren (2016, 2017, 2018 en 2019) en voor alle provincies voor ruim meer dan 40% aangeboden, Oost-Vlaanderen uitgezonderd. Die provincie biedt voor 2016 en 2017 net geen 40% budgetbeheer aan. Voor 2018 en 2019 wordt in die provincie voor budgetbeheer wél de kaap van 40% overschreden.

Schuldbemiddeling als ingezette hulpverleningsmodule wordt voor alle jaren (2016, 2017, 2018 en 2019) en voor alle provincies voor net minder dan 40% aangeboden. Het verschil tussen het aanbod van budgetbeheer en schuldbemiddeling is veelal klein en bedraagt maximum, pakweg 10%. Dit geldt niet voor de provincie Oost-Vlaanderen: die provincie biedt nagenoeg evenveel budgetbeheer als schuldbemiddeling aan. Meer nog, in 2016 en 2017 biedt die provincie meer schuldbemiddeling als budgetbeheer aan.

Budgetbegeleiding komt, in vergelijking met schuldbemiddeling en budgetbeheer, beduidend minder voor. Haar aandeel in alle ingezette hulpverleningsmodules bedraagt pakweg tussen 9% en 18%. De cijfers budgetbegeleiding voor de provincie West-Vlaanderen zijn hierbij opvallend want die zijn beduidend lager dan die van de overige provincies.

Overigens geldt dat de verschillen zowel tussen provincies onderling als over de jaren heen zeer bescheiden zijn. Dit geldt niet voor de provincie Oost-Vlaanderen: het aandeel budgetbegeleiding neemt jaar na jaar wat af, maar het aandeel schuldbemiddeling neemt jaarlijks wat toe.

Het aantal ingezette hulpverleningsmodules neemt voor elke provincie jaar na jaar wat af.

Aanstelling als schuldbemiddelaar komt erg weinig voor. Dat bedraagt om en bij 2 tot 6 procent. Opvallend hierbij zijn de ingezette hulpverleningsmodules van de provincie West - Vlaanderen: die is over de gehele periode 2016-2019 aanzienlijk meer aangesteld als schuldbemiddelaar binnen een procedure collectieve schuldenregeling in vergelijking met de andere provincies. In absolute aantallen is over de gehele periode 2016-2019 de provincie West - Vlaanderen degene met het meest aantal geregistreerde hulpverleningsmodules.

Vergelijking van de totalen van de rubrieken B met C toont aan dat binnen een lopende procedure collectieve schuldenregeling veelal vaker een externe schuldbemiddelaar is aangesteld dan de erkende instelling voor schuldbemiddeling zelf. Het aandeel eigen aanstelling als schuldbemiddelaar binnen een procedure collectieve schuldenregeling ten opzichte van het totaal aantal aanstellingen als schuldbemiddelaar wordt weergegeven in tabel 17.

▼ **Tabel 17: Aandeel eigen aanstelling als schuldbemiddelaar binnen een procedure collectieve schuldenregeling/totaal aantal aanstellingen (2016-2019)⁹**

	2016	2017	2018	2019
Antwerpen	21,88%	22,16%	20,22%	18,36%
Limburg	25,92%	24,93%	22,95%	21,90%
Oost- Vlaanderen	43,85%	41,91%	44,85%	46,34%
Vlaams-Brabant	9,57%	7,33%	6,68%	7,43%
West-Vlaanderen	59,01%	58,02%	59,13%	61,68%

Tabel 17 toont opmerkelijke verschillen tussen de provincies aan: van 7,43% in 2019 in Vlaams-Brabant oplopend tot meer dan het achtvoudige in West-Vlaanderen (61,68%). Dit is de enige provincie waar binnen een procedure collectieve schuldenregeling meer de erkende instelling voor schuldbemiddeling als schuldbemiddelaar wordt aangesteld in vergelijking met een externe.

De percentages van 2019 per provincie zijn enigszins vergelijkbaar met die van de overige jaren (2016 tot en met 2018), waarbij kleine fluctuaties/verschillen genoteerd worden. Toch is de trend voor de provincies Antwerpen (van 21,88% naar 18,38%), Limburg (van 25,92% naar 21,90%) en Vlaams-Brabant (van 9,57% naar 7,43%) dalend.

Dit geeft meteen aan dat daar beduidend meer een externe schuldbemiddelaar binnen een procedure collectieve schuldenregeling wordt aangesteld.

De provincies Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen kennen die dalende tendens niet en geven de hoogste cijfers aan. Voor West-Vlaanderen stijgt het aandeel van 59,01% in 2016 naar 61,68% in 2019.

⁹ Totaal rubriek B / (totaal rubriek B + totaal rubriek C)

Het rapport “Vlaamse gezinnen in budget- en/of schuldhulpverlening: cijfergegevens 2016-2019 - bijlagen-rapport” geeft onder meer per provincie het aantal gezinnen in hulpverlening versus het aantal huishoudens weer. Die gegevens zijn hier samenvattend opgenomen in tabel 18. Opvallend hierbij is de relatieve afname van dat aandeel in alle provincies (behalve voor Oost- en West-Vlaanderen) en, meer nog, het aanhoudend hoog aandeel over de jaren heen in de provincie West-Vlaanderen, gevolgd door Oost-Vlaanderen.

▼ Tabel 18: Cijfers basisregistratie gerelateerd aan het aantal huishoudens per provincie (2016-2019)

Provincie	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
TOTAAL PER HUISHOUDEN 2019	1,41%	1,87%	2,07%	1,45%	3,15%
TOTAAL PER HUISHOUDEN 2018	1,51%	1,91%	2,12%	1,52%	3,21%
TOTAAL PER HUISHOUDEN 2017	1,67%	2,02%	2,33%	1,60%	3,22%
TOTAAL PER HUISHOUDEN 2016	1,70%	2,05%	2,34%	1,58%	3,15%

6 – Cijfers basisregistratie per type organisatie

Een globaal overzicht van het aantal gezinnen in begeleiding per type organisatie (OCMW/CAW/OCMW-verenigingen) is terug te vinden in de overzichtstabel (tabel 19) hieronder en weergegeven in grafieken nr. 3 tot en met 5.

In het bijlagenrapport “Vlaamse gezinnen in budget- en/of schuldhulpverlening: cijfergegevens 2016 - 2019 bijlagenrapport” wordt het aantal geregistreerde gezinnen per provincie, per type organisatie en per gebiedsindeling gedetailleerd weergegeven.

▼ Tabel 19: Overzichtstabel cijfers basisregistratie per type organisatie (2016-2019)

	2016	2017	2018	2019	Vershil 2016 - 2019 (in %)
CAW	4.252	4.770 (+12,18%)	2.442(-48,81%)	2.627 (+7,58%)	-38,22%
OCMW	54.855	54.840 (-0,03%)	54.040 (-1,46%)	53.124 (-1,70%)	-3,16%
OCMW- vereniging	326	355 (+8,90%)	386 (+8,73%)	424 (+9,84%)	+30,06%
Totaal	59.433	59.965 (+0,90%)	56.868 (-5,16%)	56.175 (-1,22%)	-5,48%

Tabel 19 geeft de cijfers van de basisregistratie over de periode 2016 -2019 opgesplitst per type organisatie en het procentueel verschil hiertussen per jaar weer.

Meest opvallend is de daling van het algehele cijfer over de periode 2016-2019. Voor alle organisaties samen neemt het aantal aangeboden hulpverleningsmodules in 2019 met 5,48% af.

Vooraf de cijfers in 2018 vallen op. Het aantal aangeboden hulpverleningsmodules is in 2018 ten opzichte van 2017 voor alle organisaties samen met 5,16% afgenomen. Die daling is meest uitgesproken bij de CAW's: die registreren in 2018 bijna de helft (48,81%) minder cliënteel dan in 2017. OCMW's beperken de daling tot 1,46%. OCMW-verenigingen noteren in 2018 een toename van hun cliënteel met 8,73%.

In 2019 zet die dalende trend zich voort, maar wat minder uitgesproken dan voorheen. De daling in 2019 ten opzichte van 2018 bedraagt 1,22% voor alle organisaties samen. OCMW's zien in dat jaar hun cijfers

met 1,70% afnemen. CAW's noteren 7,58% meer personen/gezinnen in hulpverlening, het cijfer van de OCMW-verenigingen stijgt met 9,84%.

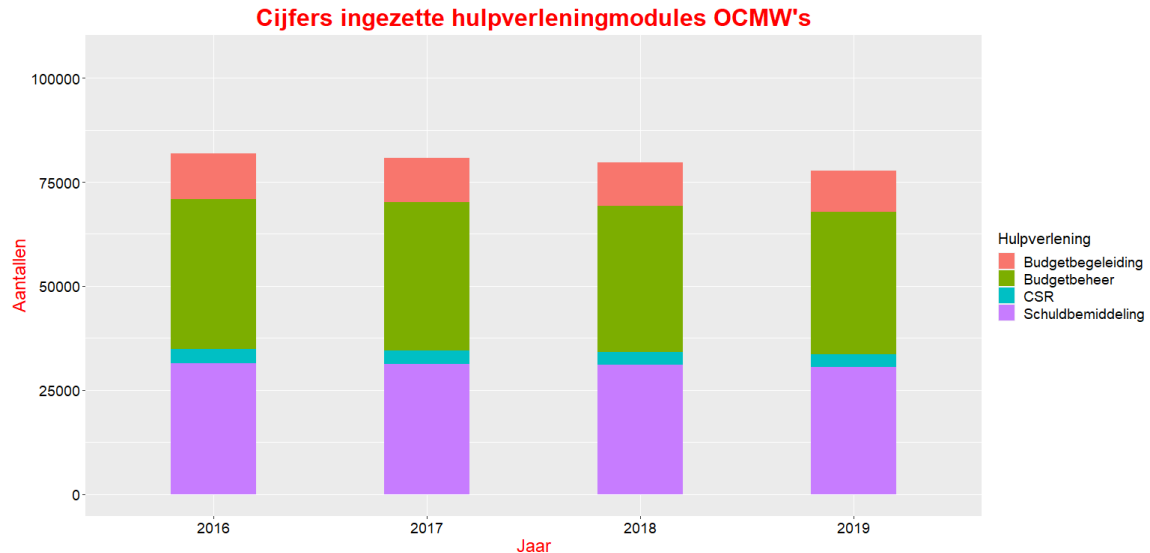
Waar de CAW's tot 2017 hun cijfer zagen stijgen, neemt dat in 2018 met bijna de helft af om opnieuw te stijgen in 2019. Die sterke afname in 2018 resulteert onder meer in ongeveer 38% minder personen/huishoudens over de periode 2016-2019. Zoals reeds vermeld, draagt het gewijzigd registratiesysteem van de CAW's hiertoe ongetwijfeld bij (zie punt 4.1).

Bij de OCMW's is de situatie meer genuanceerd. Zij noteren jaar na jaar om en bij 1 tot 2 procent minder cliënteel. Dit leidt tot een daling van 3,16% over de periode 2016-2019.

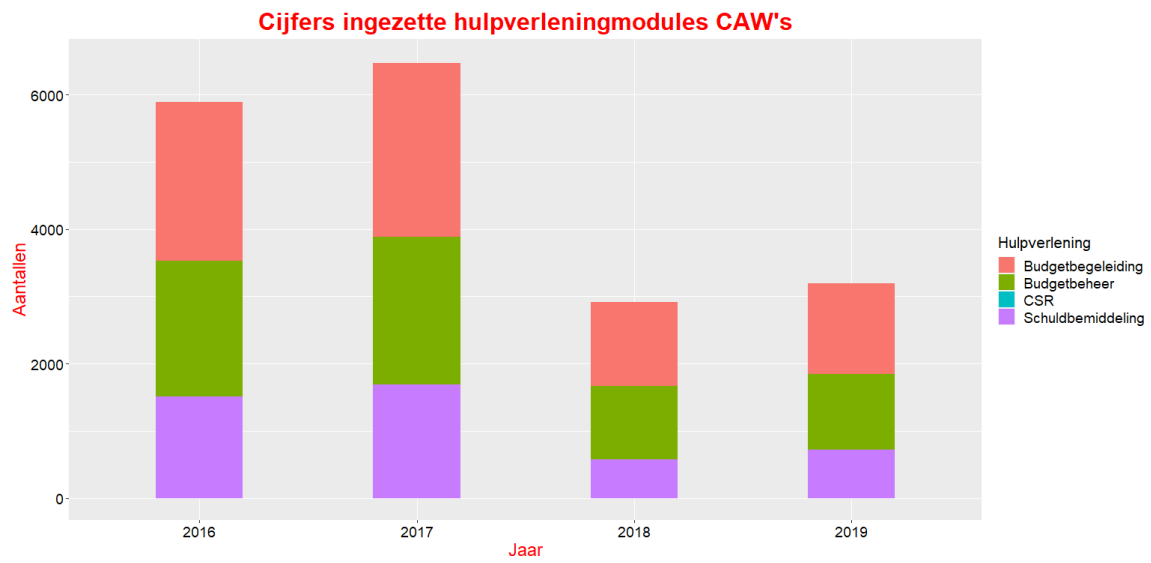
OCMW-verenigingen tot slot zijn de enige instellingen die jaar na jaar hun cliënteel zien toenemen. Die toename is onvoldoende om de volledige afname van het globaal cijfer over de periode 2016-2019 met 5,48% teniet te doen.

Tabellen 20 tot en met 23 en grafieken 3 tot en met 5 geven de ingezette hulpverleningsmodules over 2016-2019 opgesplitst weer naargelang budgetbegeleiding, budgetbeheer of schuldbemiddeling werd verleend en/of een erkende instelling voor schuldbemiddeling binnen een procedure collectieve schuldenregeling werd aangesteld. De totale aantallen verschillende hulpverleningsmodules, ongeacht of die uitsluitend of in gecombineerde vorm werden verleend, worden geregistreerd. Zoals ook onder punt 4.2 vermeld, focussen tabellen 20 tot en met 23 en grafieken 3, 4 en 5 zich op het aantal geregistreerde hulpverleningsmodules 'an sich'.

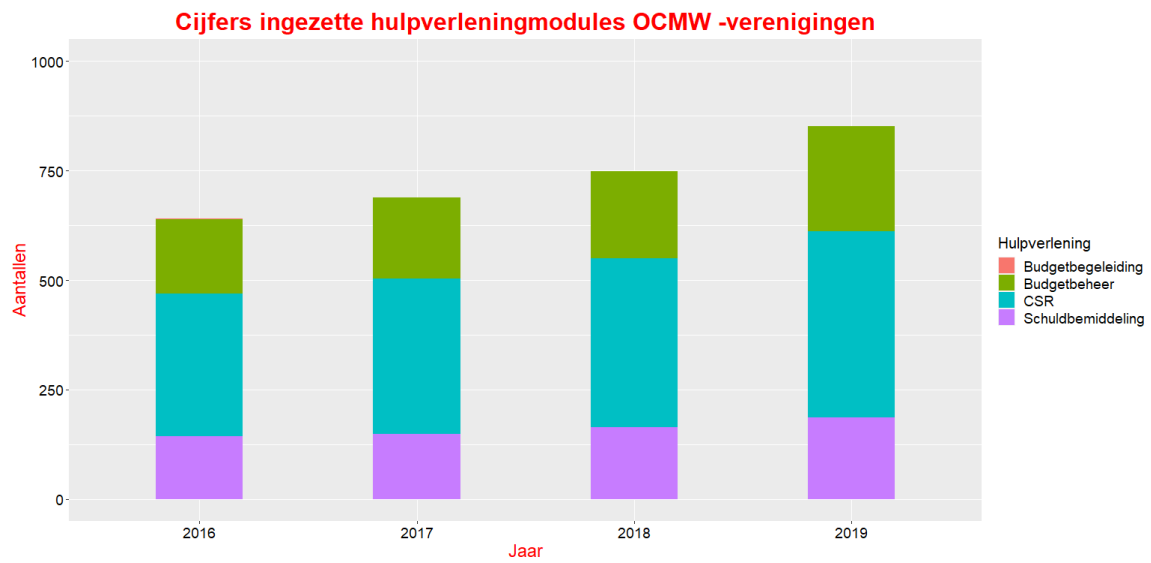
▼ Grafiek 3: Ingezette hulpverleningsmodules OCMW's 2016-2019

▼ Grafiek 4: Ingezette hulpverleningsmodules CAW's 2016-2019

▼ Grafiek 5: Ingezette hulpverleningsmodules OCMW - Verenigingen 2016-2019

▼ Tabel 20: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules naargelang type organisatie 2019

	OCMW		CAW		OCMW-Verenigingen	
	AC	%	AC	%	AC	%
Budgetbegeleiding	9.784	12,61%	1.352	42,26%	0	0,00%
Budgetbeheer	34.248	44,14%	1.125	35,17%	240	28,20%
Schuldbemiddeling	30.544	39,36%	722	22,57%	187	21,97%
CSR - aanstelling	3.019	3,89%	0	0,00%	424	49,83%
Totaal aantal hulpverleningsmodules	77.595	100%	3.199	100%	851	100%

▼ Tabel 21: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules naargelang type organisatie 2018

	OCMW		CAW		OCMW-verenigingen	
	AC	%	AC	%	AC	%
Budgetbegeleiding	10.579	13,27%	1.250	42,86%	0	0,00%
Budgetbeheer	34.957	43,83%	1.094	37,52%	199	26,57%
Schuldbemiddeling	31.075	38,97%	572	19,62%	164	21,90%
CSR - aanstelling	3.131	3,39%	0	0,00%	386	51,53%
Totaal aantal hulpverleningsmodules	79.742	100%	2.916	100%	749	100%

▼ Tabel 22: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules naargelang type organisatie 2017

	OCMW		CAW		OCMW-verenigingen	
	AC	%	AC	%	AC	%
Budgetbegeleiding	10.579	13,11%	2.590	40,02%	0	0,00%
Budgetbeheer	35.641	44,17%	2.196	33,93%	184	26,74%
Schuldbemiddeling	31.193	38,66%	1.686	26,05%	149	21,66%
CSR - aanstelling	3.280	4,06%	0	0,00%	355	51,60%
Totaal aantal hulpverleningsmodules	80.693	100%	6.472	100%	688	100%

▼ Tabel 23: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules naargelang type organisatie 2016

	OCMW		CAW		OCMW-Verenigingen	
	AC	%	AC	%	AC	%
Budgetbegeleiding	10.997	13,44%	2.368	40,16%	1	0,16%
Budgetbeheer	35.929	43,90%	2.018	34,23%	170	26,56%
Schuldbemiddeling	31.467	38,45%	1.510	25,61%	143	22,34%
CSR - aanstelling	3.445	4,21%	0	0,00%	326	50,94%
Totaal aantal hulpverleningsmodules	81.838	100%	5.896	100%	640	100%

Bij de OCMW's komt budgetbeheer stevast in minstens 40% van de hulpverleningsmodules voor. Die vorm van hulpverlening is over de jaren heen vrij constant en is bij OCMW's het meest vertegenwoordigd (2016: 43,90%, 2017: 44,17%, 2018: 43,83%, 2019: 44,14%). In bijna 40 % van het aantal hulpverleningen bieden OCMW's schuldbemiddeling aan. Ook dit aandeel blijft over de jaren 2016-2019 vrij constant.

Bij OCMW's komt budgetbegeleiding als minste voor: haar aandeel binnen de totale budget- en/of schuld-hulpverlening blijft over de gehele periode 2016-2019 vrij stabiel en bedraagt pakweg 13%. Opmerkelijk is de dalende trend van het aantal aangeboden hulpverleningsmodules door de OCMW's: van 81.838 in 2016, 80.693 in 2017, 79.742 in 2018 naar 77.595 in 2019.

CAW's zijn in de periode 2016-2019 stevast koploper voor budgetbegeleiding: hun aandeel bedraagt ongeveer 40% en neemt wat toe van 40,16% in 2016 naar 42,26% in 2019. Budgetbegeleiding wordt op de voet gevolgd door budgetbeheer. Het aandeel hulpverleningsmodules waar budgetbeheer in voorkomt bedraagt ongeveer één derde van het totaal aantal aangeboden hulpverleningsmodules. In net iets meer dan één kwart van hun aangeboden hulpverleningen komt schuldbemiddeling voor. Dat zakt evenwel onder 20% in 2018 en neemt in 2019 opnieuw lichtjes toe.

In vergelijking met de OCMW's bieden de CAW's beduidend minder schuldbemiddeling aan. Hun aangeboden hulpverleningsmodules waar budgetbegeleiding in voorkomt bedraagt ongeveer het drievoudige van dat van de OCMW's. Over de periode 2016-2019 is de afname van het aantal hulpverleningsmodules van de CAW's van 5.869 naar 3.199 bijzonder. Zoals reeds vermeld, draagt het gewijzigd registratiesysteem van de CAW's hiertoe ongetwijfeld bij (zie punt 4.1).

Over de gehele periode 2016-2019 noteerden OCMW-verenigingen een markante stijging van het aantal aangeboden hulpverleningsmodules: dat totaal aantal stijgt van 640 in 2016, 688 in 2017, 749 in 2018 naar 851 in 2019.

De OCMW-verenigingen focussen zich voornamelijk op een aanstelling als schuldbemiddelaar in de procedure collectieve schuldenregeling (2016: 50,94%, 2017: 51,60%, 2018: 51,53%, 2019: 49,83%). Dat aandeel neemt stevast om en bij de helft van het aandeel aangeboden hulpverleningsmodules in. In vergelijking met de andere typen organisaties bieden zij als minste budgetbegeleiding, budgetbeheer en schuldbemiddeling aan. 2018 is een uitzondering, want dan overstijgt het deel schuldbemiddeling van OCMW-verenigingen net dat van de CAW's.

Aanstelling als schuldbemiddelaar binnen een procedure collectieve schuldenregeling komt, OCMW-verenigingen uitgezonderd, zeer weinig voor. CAW's laten zich binnen de collectieve schuldenregeling in principe niet als schuldbemiddelaar aanstellen.

7 – Cijfers basisregistratie per gebiedsindeling

De gebiedsindeling geeft voor elke stad of gemeente in Vlaanderen de graad van verstedelijking weer. De graad van verstedelijking volgt de indeling, die het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen¹⁰ gebruikt en classificeert elke gemeente en/of stad in één van de volgende klassen:

- Centrumsteden;
- grootstedelijke rand;
- grootstad;
- kleinstedelijk provinciaal gebied;
- overgangsgebied;
- platteland;
- regionaal stedelijke rand;
- stedelijk gebied rond Brussel;
- structuurondersteunende steden.

Dankzij de opsplitsing van de geregistreerde gezinnen naar gebiedsindelingen kan elk OCMW zich plaatsen ten opzichte van de cluster waartoe ze behoort.

Omdat de werkingsgebieden van de CAW's en de OCMW-verenigingen meerdere gemeenten omvatten, worden hun gegevens niet weerhouden in deze opdeling.

Een globaal overzicht van het aantal gezinnen in begeleiding bij het OCMW per gebiedsindeling van 2016 tot 2019 is terug te vinden in de overzichtstabel (tabel 24).

In het bijlagenrapport "Vlaamse gezinnen in budget- en/of schuldhulpverlening: cijfergegevens 2016 - 2019 - bijlagenrapport" worden de gedetailleerde gegevens van het aantal geregistreerde gezinnen per gebiedsindeling van 2016 tot en met 2019 weergegeven.

---

¹⁰ Zie <https://www.statistiekvlaanderen.be/gebiedsindelingen-vrind>

▼ Tabel 24: Overzichtstabel cijfers basisregistratie per type gebiedsindeling (2016 -2019)

	2016	2017	2018	2019	Vershil 2016 -2019 (in %)
Centrumsteden	8.670	8.749 (+0,91%)	9.011 (+2,99%)	8.999 (-0,13%)	3,79%
Grootstedelijke rand	1.778	1.785 (+0,39%)	1.652 (-7,45%)	1.645 (-0,42%)	-7,48%
Grootstad (Antwerpen - Gent)	4.768	4.638 (-2,73%)	4.185 (-9,77%)	4.401 (+5,16%)	-7,70%
Kleinstedelijk provinciaal gebied	6.589	6.565 (-0,36%)	6.629 (+0,97%)	6.484 (-2,19%)	-1,59%
Overgangsgebied	10.683	10.714 (+0,29%)	10.806 (+0,86%)	10.619 (-1,73%)	-0,60%
Platteland	9.143	9.236 (+1,02%)	9.439 (+2,20%)	8.862 (-6,11%)	-3,07%
Regionaal stedelijke rand	4.120	4.123 (+0,07%)	3.968 (-3,76%)	3.917 (-1,29%)	-4,93%
Stedelijk gebied rond Brussel	1.514	1.494 (-1,32%)	1.386 (-7,23%)	1.343 (-3,10%)	-11,29%
Structuurondersteunende steden	7.590	7.536 (-0,71%)	6.964 (-7,59%)	6.854 (-1,58%)	-9,70%
Totaal	54.855	54.840 (-0,03%)	54.040 (-1,46%)	53.124 (-1,70%)	-3,16%

Tabel 24 duidt op een algemene daling, jaar na jaar van het totaal aantal gezinnen in budget- en/of schuld-
hulpverlening over de periode 2016-2019. Die algemene daling neemt jaarlijks wat toe (2017: -0,03%; 2018:
-1,46%; 2019: -1,70%). In vergelijking met 2016 geldt in 2019 die daling voor alle gebiedsindelingen en
bedraagt ze 3,16%.

Die daling van het aantal gezinnen in budget- en/of schuld-
hulpverlening over de periode 2016-2019 mani-
festeert zich vooral in de stedelijke gebieden met het stedelijk gebied rond Brussel op kop: daar bedraagt
die daling in 2019 ten opzichte van 2016 maar liefst 11,29%. De stedelijke gebieden rond Brussel zijn, samen
met de structuurondersteunende steden, de enige waar het aantal geregistreerde gezinnen jaar na jaar
afneemt. Maar ook in de grootsteden Antwerpen en Gent en in de grootstedelijke rand is de afname van
het aantal gezinnen over de periode 2016-2019 met om en bij 7 tot 8% aanzienlijk.

De steden Antwerpen en Gent noteren evenwel een kleine toename van 5,16% in 2019. Die toename kan de
dalingen in 2017 en 2018 niet compenseren.

Nadien volgt de regionaalstedelijke rand. Daar bedraagt de afname om en bij de 5%.
Het platteland kent in 2019 een terugval met 6,11% en noteert over de periode 2016-2019 3,07% minder
gezinnen in 2019.

Voor het overgangsgebied verandert weinig. Die gebiedsindeling registreert jaarlijks om en bij 10.000 gezinnen en kent in 2019 een verwaarloosbare terugval van minder dan 1 procent.

Alleen de centrumsteden noteren zowel in 2017 als in 2018 meer gezinnen. Over de jaren heen Centrumsteden resulteert dat in een toename met 3,79%.

Tabellen 25 tot en met 28 geven de ingezette hulpverleningsmodules over 2016-2019 opgesplitst weer naar gelang budgetbegeleiding, budgetbeheer of schuldbemiddeling werd verleend en/of een erkende instelling voor schuldbemiddeling binnen een procedure collectieve schuldenregeling werd aangesteld. De totale aantallen verschillende hulpverleningsmodules, ongeacht die uitsluitend of in gecombineerde vorm werden verleend, worden geregistreerd. Zoals ook onder punt 4.2 vermeld, focussen tabellen 25 tot en met 28 zich op het aantal geregistreerde hulpverleningsmodules 'an sich'.

▼ Tabel 25: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules naargelang gebiedsindeling 2019

	Centrumsteden	Grootstedelijke rand	Grootstad (Antwerpen - Gent)	Kleinstedelijk provinciaal gebied	Overgangsg gebied	Platteland	Regionaal stedelijke rand	Stedelijk gebied rond Brussel	Structuur ondersteunende steden
Budgetbegeleiding	1.039 (7,74%)	447 (17,50%)	842 (14,12%)	1.300 (13,72%)	2.360 (15,29%)	1.585 (12,20%)	739 (12,43%)	226 (12,91%)	1.246 (12,39%)
Budgetbeheer	5.144 (38,31%)	1.196 (46,81%)	2.492 (41,79%)	3.819 (40,29%)	6.843 (44,34%)	6.431 (49,51%)	2.792 (46,95%)	754 (43,09%)	4.777 (47,52%)
Schuldbemiddeling	5.940 (44,24%)	818 (32,02%)	2.292 (38,44%)	4.159 (43,88%)	6.034 (39,10%)	4.723 (36,36%)	2.222 (37,36%)	752 (42,97%)	3.604 (35,85%)
CSR - aanstelling	1.305 (9,72%)	94 (3,68%)	337 (5,65%)	200 (2,11%)	195 (1,26%)	250 (1,92%)	194 (3,26%)	18 (1,03%)	426 (4,24%)
Totaal	13.428 (100%)	2.555 (100%)	5.693 (100%)	9.478 (100%)	15.432 (100%)	12.989 (100%)	5.947 (100%)	1.750 (100%)	10.053 (100%)

▼ Tabel 26: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules naargelang gebiedsindeling 2018

	Centrumsteden	Grootstedelijke rand	Grootstad (Antwerpen - Gent)	Kleinstedelijk provinciaal gebied	Overgangsgebied	Platteland	Regionaalstedelijke rand	Stedelijk gebied rond Brussel	Structuurondersteunende steden
Budgetbegeleiding	988 (7,34%)	405 (15,82%)	858 (14,74%)	1.392 (14,11%)	2.492 (15,73%)	1.897 (13,67%)	925 (15,26%)	241 (13,38%)	1.381 (13,21%)
Budgetbeheer	5.289 (39,31%)	1.217 (47,54%)	2.540 (43,63%)	4.015 (40,70%)	6.829 (43,11%)	6.675 (48,09%)	2.667 (44,00%)	814 (45,20%)	4.911 (46,96%)
Schuldbemiddeling	5.805 (43,14%)	842 (32,89%)	2.092 (35,94%)	4.225 (42,83%)	6.328 (39,95%)	5.030 (36,24%)	2.283 (37,66%)	726 (40,31%)	3.744 (35,81%)
CSR - aanstelling	1.374 (10,21%)	96 (3,75%)	331 (5,69%)	233 (2,36%)	192 (1,21%)	278 (2,00%)	187 (3,08%)	20 (1,11%)	420 (4,02%)
Totaal	13.456 (100%)	2.560 (100%)	5.821 (100%)	9.865 (100%)	15.841 (100%)	13.880 (100%)	6.062 (100%)	1.801 (100%)	10.456 (100%)

▼ Tabel 27: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules naargelang gebiedsindeling 2017

	Centrumste- den	Grootstede- lijke rand	Grootstad (Antwerpen - Gent)	Kleinstede- lijk provinci- aal gebied	Overgangsge- bied	Platteland	Regionaal stedelijke rand	Stedelijk gebied rond Brussel	Structuur ondersteu- nende steden
Budgetbegeleiding	1.017 (7,76%)	411 (14,97%)	949 (15,05%)	1.412 (14,47%)	2.441 (15,62%)	1.819 (13,49%)	568 (8,76%)	274 (14,17%)	1.688 (15,02%)
Budgetbeheer	5.463 (41,66%)	1.281 (46,64%)	2.607 (41,35%)	3.825 (39,19%)	6.758 (43,24%)	6.636 (49,21%)	2.931 (45,21%)	817 (42,27%)	5.323 (47,35%)
Schuldbemiddeling	5.263 (40,14%)	955 (34,78%)	2.375 (37,67%)	4.242 (43,46%)	6.214 (39,76%)	4.762 (35,32%)	2.769 (42,71%)	824 (42,63%)	3.789 (33,70%)
CSR - aanstelling	1.369 (10,44%)	99 (3,61%)	374 (5,93%)	281 (2,88%)	215 (1,38%)	267 (1,98%)	215 (3,32%)	18 (0,93%)	442 (3,93%)
Totaal	13.112 (100%)	2.746 (100%)	6.305 (100%)	9.760 (100%)	15.628 (100%)	13.484 (100%)	6.483 (100%)	1.933 (100%)	11.242 (100%)

▼ Tabel 28: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules naargelang gebiedsindeling 2016

	Centrumsteden	Grootstedelijke rand	Grootstad (Antwerpen - Gent)	Kleinstedelijk provinciaal gebied	Overgangsgebied	Platteland	Regionaal stedelijke rand	Stedelijk gebied rond Brussel	Structuur ondersteunende steden
Budgetbegeleiding	993 (7,63%)	431 (15,71%)	902 (14,07%)	1.480 (14,87%)	2.441 (15,51%)	2.029 (14,61%)	481 (7,56%)	268 (13,27)	1.972 (16,84%)
Budgetbeheer	5.488 (42,18%)	1.286 (46,86%)	2.592 (40,41%)	3.932 (39,52%)	6.886 (43,74%)	6.491 (46,75%)	3.037 (47,72%)	886 (43,85%)	5.331 (45,54%)
Schuldbemiddeling	5.122 (39,36%)	908 (33,09%)	2.553 (39,81%)	4.220 (42,41%)	6.188 (39,31%)	5.061 (36,45%)	2.627 (41,28%)	838 (41,49%)	3.950 (33,73%)
CSR - aanstelling	1.409 (10,83%)	119 (4,34%)	366 (5,71%)	318 (3,20%)	226 (1,44%)	304 (2,19%)	219 (3,44%)	28 (1,39%)	456 (3,89%)
Totaal	13.012 (100%)	2.744 (100%)	6.413 (100%)	9.950 (100%)	15.741 (100%)	13.885 (100%)	6.364 (100%)	2.020 (100%)	11.709 (100%)

Voor de periode 2016-2019 geldt dat overwegend schuldbemiddeling en/of budgetbeheer wordt aangeboden, gevolgd door budgetbegeleiding. Aanstelling als schuldbemiddelaar binnen een lopende procedure collectieve schuldenregeling wordt gaandeweg als minst voorkomend genoteerd.

In 2016 wordt vooral budgetbeheer aangeboden: met uitzondering van de kleinstedelijke provinciale gebieden komt die bij alle gebiedsindelingen op de eerste plaats en vertegenwoordigt die meer dan 40% van het hulpverleningsaanbod.

Schuldbemiddeling volgt vrij snel op budgetbeheer en komt steevast op de tweede plaats, met uitzondering van het kleinstedelijk provinciaal overgangsgebied. Daarenboven vertegenwoordigt schuldbemiddeling steeds minstens één derde van het aantal aangeboden hulpverleningsmodules. Verschillen tussen schuldbemiddeling en budgetbeheer zijn niet zo groot. Die gaan van om en bij 3% tot 12%. Het grootste verschil tussen schuldbemiddeling en budgetbeheer ligt in 2019 bij structuurondersteunende steden. Daar bedraagt het verschil ongeveer 12%.

In 2016 wordt beduidend minder budgetbegeleiding aangeboden in vergelijking met budgetbeheer en schuldbemiddeling. Budgetbegeleiding komt voor elk type overgangsgebied op de derde plaats en vertegenwoordigt daar om en bij tussen 7% en 17% van de hulpverlening. Centrumsteden zijn een uitzondering op die rangorde: bij hen komt budgetbegeleiding met 7,63% op de laatste plaats. Bovendien zijn zij met 10,83% van het aantal hulpverleningsmodules beduidend meer aangesteld als schuldbemiddelaar binnen een procedure collectieve schuldenregeling in vergelijking met de andere gebiedsindelingen. Dat aandeel, waarbij de erkende instelling voor schuldbemiddeling is aangesteld als schuldbemiddelaar binnen een procedure collectieve schuldenregeling is trouwens voor alle typen gebiedsindelingen erg laag. Het schommelt tussen 1,39% en 10,83%.

Een gelijkaardige vaststelling geldt ook voor 2017. Ook in dat jaar werd overwegend budgetbeheer en schuldbemiddeling aangeboden. Schuldbemiddeling komt in dat jaar bij twee van de in totaal negen gebiedsindelingen op de eerste plaats. Die gebiedsindelingen zijn kleinstedelijke provinciale gebieden het stedelijk gebied rond Brussel. Ook in 2017 neemt budgetbeheer meer dan 40% van het hulpverleningsaanbod in. Het grootste verschil tussen de aangeboden hulpverleningsmodules budgetbeheer en schuldbemiddeling bedraagt om en bij 14% en manifesteert zich bij de structuurondersteunende steden en het platteland. De verschillende percentages (aandeel ingezette hulpverleningsmodules) van 2016 zijn goed vergelijkbaar met die van 2017.

Daarmee is de trend voor 2018 en 2019 ingezet. Budgetbeheer wint overwegend van schuldbemiddeling en komt in zeven van de in totaal negen gebiedsindelingen als eerste voor. De relatieve aantallen (percentages) zijn voor zowel de verschillende gebiedsindelingen als voor de verschillende jaren goed met elkaar vergelijkbaar.

Voor de gehele periode geldt overigens dat budgetbegeleiding steevast een derde plaats weerhoudt. Hulpverleningsmodules met budgetbegeleiding vertegenwoordigen om en bij in 10 tot 20%. Voor de centrumsteden geldt dat niet: daar wordt budgetbegeleiding als minst aangeboden en bedraagt dat aandeel ongeveer 7%.

Aanstelling als schuldbemiddelaar binnen een procedure collectieve schuldenregeling komt in de periode 2016-2019 op de laatste plaats, de centrumsteden uitgezonderd. Daar vertegenwoordigt die om en bij de 10% van het aantal aangeboden hulpverleningsmodules. Opmerkelijk is dat dat aandeel het dubbele bedraagt in vergelijking met grootsteden zoals Antwerpen en Gent.

8 – Tendenzen en beleidssignalen

Om de geregistreerde gegevens meer te kunnen duiden, peilt de basisregistratie vanaf 2018 (registratiegegevens van 2017) naar onderstaande topics:

- Aantal locaties of antennepunten binnen het werkingsgebied waarop de instelling voor schuldbemiddeling voor burgers bereikbaar is;
- Tendensen naar het profiel van het cliënteel;
- Tendensen inzake de schuldenproblematiek;
- Beleidssignalen.

De bevraging naar tendenzen en beleidssignalen gebeurt via open vraagstelling. De respondent kan zijn/haar bevindingen in een open tekstveld noteren.

De bevindingen van die bevroegde items passeren hieronder de revue:

8.1.1. Aantal locaties of antennepunten

Aan elke erkende instelling voor schuldbemiddeling werd het aantal locaties of antennepunten gevraagd waarop de instelling voor schuldbemiddeling voor haar burgers bereikbaar is.

Mogelijke antwoorden zijn:

- Op 1 adres;
- Op 2 adressen;
- Op 3 adressen;
- Op 4 of meer adressen.

De bevindingen zijn opgenomen in tabellen 29 (2019), 30 (2018) en 31 (2017).

▼ Tabel 29: Aantal locaties of antennepunten (gegevens van 2019)

Aantal locaties/antennepunten	Frequentie (%)
Op 1 adres	259 (82,75%)
Op 2 adressen	29 (9,27%)
Op 3 adressen	6 (1,92%)
Op 4 of meer adressen	19 (6,07%)

▼ Tabel 30: Aantal locaties of antennepunten (gegevens van 2018)

Aantal locaties/antennepunten	Frequentie (%)
Op 1 adres	265 (83,33%)
Op 2 adressen	27 (8,49%)
Op 3 adressen	7 (2,20%)
Op 4 of meer adressen	19 (5,97%)

▼ Tabel 31: Aantal locaties of antennepunten (gegevens van 2017)

Aantal locaties/antennepunten	Frequentie (%)
Op 1 adres	266 (83,12%)
Op 2 adressen	27 (8,44%)
Op 3 adressen	9 (2,81%)
Op 4 of meer adressen	18 (5,63%)

In totaal gaven alle 313 erkende instellingen voor schuldbemiddeling voor 2019 een antwoord op. Het merendeel (82,75%) meldt één locatie of antennepunt waarop de instelling voor schuldbemiddeling bereikbaar is voor haar burgers.

Het aantal locaties of antennepunten neemt enigszins toe naarmate het bevolkingscijfer of de grootte van het werkingsgebied van de desbetreffende organisatie toeneemt. Zo geven alle OCMW-verenigingen en 9 van de in totaal 11 CAW's 4 of meer adressen op. Slechts één CAW meldt 2 adressen.

De gegevens van 2019 liggen in dezelfde lijn met die van voorgaande jaren.

8.1.2. De tendenzen naar het profiel van het cliënteel

Aan elke erkende instelling voor schuldbemiddeling werd onderstaande vraag gesteld:

Welke tendenzen merkt u op in het profiel van cliënten? Zijn er bijvoorbeeld wijzigingen wat betreft aantallen cliënten met psychische/psychiatrische problemen, niet bemiddelbaren, tweeverdieners, hoofdzakelijk contact bij opstart van een procedure collectieve schuldenregeling, externe doorverwijzing, zelfstandigen, ouderen, jongeren, éénoudergezinnen, ...

De opgegeven antwoorden worden als volgt samenvattend in onderstaande categorieën ondergebracht:

- Multiproblem- dossiers waarbij naast de financiële problemen vooral sprake is van (complexe) problemen op diverse levensdomeinen (bijvoorbeeld sociaal isolement, huisvesting, ...);
- Alleenstaanden (met of zonder kinderen);
- Een jonger publiek waaronder jonge gezinnen en jongvolwassenen worden begrepen;
- Psychische problemen en verslaving;
- Gezinnen met een inkomen als tweeverdiener en/of zelfstandige;
- Nieuwkomers (“asielzoekers”, “vluchtelingen”) en waar opvallend vaak bij vermeld wordt dat zij de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn en/of de maatschappij niet begrijpen;
- Gepensioneerden en ouderen;
- Niet bemiddelbaren - gezinnen met zeer laag inkomen

Elke erkende instelling voor schuldbemiddeling kan meerdere antwoorden opgeven. Tabel 31 geeft de geregistreerde gegevens van 2018 weer. Vanaf de gegevens voor 2018 (tabel 33 en tabel 34) werden psychische problemen/verslaving als aparte klasse weerhouden.

Voor de volledigheid zijn ook de gegevens van 2017 in tabel 33 opgenomen.

▼ **Tabel 32: Tendensen inzake profiel van het cliënteel (gegevens van 2019)**

Tendensen profiel cliënteel	Frequentie 2019 (%)
Multiproblemgezinnen	82 (26,20%)
Alleenstaanden (met of zonder kinderen)	170 (54,31%)
Jongeren en jongvolwassenen	120 (38,34%)
Psychische problemen/verslaving	198 (63,26%)
Gezinnen met een inkomen als tweeverdiener en/of zelfstandige	109 (34,82%)
Nieuwkomers	40 (12,78%)
Gepensioneerden/ouderen	68 (21,73%)
Niet bemiddelbaren - gezinnen met zeer laag inkomen	89 (28,43%)

▼ **Tabel 33: Tendensen inzake profiel van het cliënteel (gegevens van 2018)**

Tendensen profiel cliënteel	Frequentie 2018 (%)
Multiproblemgezinnen	88 (27,41%)
Alleenstaanden (met of zonder kinderen)	138 (42,99%)
Jongeren en jongvolwassenen	112 (34,89%)
Psychische problemen/verslaving	184 (57,32%)
Gezinnen met een inkomen als tweeverdiener en/of zelfstandige	102 (31,78%)
Nieuwkomers	40 (12,46%)
Gepensioneerden/ouderen	48 (14,95%)

Tendenzen profiel cliënteel	Frequentie 2018 (%)
Niet bemiddelbaren - gezinnen met zeer laag inkomen	58 (18,07%)

▼ Tabel 34: Tendensen inzake profiel van het cliënteel (gegevens van 2017)

Tendenzen profiel cliënteel	Frequentie 2017 (%)
Multiprobleemgezinnen	95 (29,60%)
Alleenstaanden (met of zonder kinderen)	67 (20,87%)
Jongeren en jongvolwassenen	49 (15,26%)
Gezinnen met een inkomen als zelfstandige of tweeverdieners	38 (11,84%)
Nieuwkomers	19 (5,92%)
Gepensioneerden/ouderen	16 (4,98%)
Niet bemiddelbaren - gezinnen met zeer laag inkomen	26 (8,10%)

Opvallende vaststelling is dat meer dan 60% (63,26%) van het cliënteel te kampen heeft met één of meerdere psychische problemen en/of verslaving(en). Die uitgesproken tendens wordt op de voet gevolgd door een aanzienlijke aanwezigheid van alleenstaanden (meer dan 50%) onder het cliënteel alsook jongeren en jongvolwassenen en personen met een gezinsinkomen als tweeverdiener en/of zelfstandige.

Multiprobleemgezinnen ondervinden niet alleen financiële problemen maar worden bijkomend geconfronteerd met vraagstukken over verschillende diverse levensdomeinen zoals bijvoorbeeld sociaal isolement, huisvesting. Zij zijn voor meer dan één kwart (26,20%) vertegenwoordigd.

Gezinnen of personen die niet of moeilijk bemiddelbaar zijn worden voor quasi 28% geregistreerd. Hun aandeel stijgt aanzienlijk in de loop der jaren. Dezelfde vaststelling geldt ook voor gepensioneerden/ouderen. Maar ook jongeren en jongvolwassenen zien hun aandeel toenemen van 15,26% in 2017 naar 38,34% in 2019.

Al deze groepen zijn op zijn minst kwetsbaar en potentiële risicogroepen.

Antwoorden in tabellen 32 tot 34 worden vervolledigd met een greep van antwoorden die over de jaren heen worden aangegeven:

- Toename van de vraag naar budgethulpverlening;
- Toename van ouderen/alle leeftijden;
- Generatie-armoede;
- We merken meer mensen met een vervangingsinkomen;
- Bewindvoering is niet afgestemd op het meer en meer psychisch disfunctioneren van mensen;
- We merken een stijging van aanvragen voor schuldbemiddeling door mensen die al in een procedure CSR zitten;
- Sterke toename van de complexiteit van dossiers;
- Vaak gaat het in dossiers om mensen in onstabiele situaties (arbeid, relaties, ...);
- Schulden van mensen met psychische problemen zijn vaak moeilijk af te bouwen;
- Aanmelding na herroeping van de CSR komt meer voor;

- Vaak gaat het om een aaneenschakeling van financiële problemen -> mensen geraken in isolement met geen vrijetijdsbesteding of ontspanning en psychisch kwetsbaar;
- Cliënten worden mondiger en veeleisender;
- Na een intakegesprek komen sommigen niet meer opdagen => het aantal mensen in schuldenproblemen is waarschijnlijk nog veel groter dan wat we weten;
- Laaggeschooldheid van cliënten blijft opmerkelijk in heel wat dossiers;
- Mensen met een mentale of fysieke beperking hebben een lage uitkering en komen vaak in budgetbeheer zonder schuldbemiddeling terecht;
- Wonen is veel te duur geworden en neemt teveel van het budget af om andere schulden te dekken.

8.1.3. De tendenzen in de schuldenproblematiek

Naar analogie met 8.1.2 wordt in deze rubriek gepeild naar tendenzen in de schuldenproblematiek.

De opgegeven antwoorden worden samenvattend als volgt in onderstaande categorieën ondergebracht:

- Meer kredietschulden;
- Minder kredietschulden;
- Medische kosten;
- Nutsvoorzieningen;
- Energie;
- Water;
- Telecom;
- Kosten voor huisvesting (o.a. huur);
- Fiscale schulden;
- Strafrechtelijke schulden (boetes);
- Schoolschulden;
- Meer of aanzienlijk veel collectieve schuldenregelingen;

Elke erkende instelling voor schuldbemiddeling kan meerdere antwoorden opgeven. Tabel 35 geeft de geregistreerde gegevens van 2019 weer.

Voor de volledigheid zijn ook de gegevens van voorgaande jaren in tabellen 36 en 37 opgenomen.

▼ **Tabel 35: Tendenzen inzake schuldenproblematiek (gegevens van 2019)**

Tendenzen schuldenproblematiek	Frequentie 2019 (%)
Meer kredietschulden	84 (26,84%)
Minder kredietschulden	11 (3,51%)
Medische kosten	72 (23,00%)
Nutsvoorzieningen	80 (25,56%)
Energie	150 (47,92%)
Water	48 (15,34%)
Telecom	83 (26,52%)

Tendenzen schuldenproblematiek	Frequentie 2019 (%)
Kosten voor huisvesting (o.a. huur)	170 (54,31%)
Fiscale schulden	62 (19,81%)
Strafrechtelijke schulden (boetes)	48 (15,34%)
Schoolschulden	26 (8,31%)
Meer of aanzienlijk veel collectieve schuldenregelingen	34 (10,86%)

▼ Tabel 36: Tendensen inzake schuldenproblematiek (gegevens van 2018)

Tendenzen schuldenproblematiek	Frequentie 2018 (%)
Meer kredietschulden	90 (28,04%)
Minder kredietschulden	16 (4,98%)
Medische kosten	67 (20,87%)
Nutsvoorzieningen	96 (29,91%)
Energie	157 (48,91%)
Water	47 (14,64%)
Telecom	73 (22,74%)
Kosten voor huisvesting (o.a. huur)	159 (49,53%)
Fiscale schulden	78 (24,30%)
Strafrechtelijke schulden (boetes)	30 (9,35%)
Schoolschulden	19 (5,92%)
Meer of aanzienlijk veel collectieve schuldenregelingen	60 (18,69%)

▼ Tabel 37: Tendensen inzake schuldenproblematiek (gegevens van 2017)

Tendenzen schuldenproblematiek	Frequentie 2017 (%)
Meer kredietschulden	65 (20,25%)
Minder kredietschulden	28 (8,72%)
Medische kosten	71 (22,12%)
Nutsvoorzieningen	167 (52,02%)
Energie	112 (34,89%)
Water	36 (11,21%)
Telecom	59 (18,38%)
Kosten voor huisvesting (o.a. huur)	134 (41,74%)
Fiscale schulden	54 (16,82%)
Strafrechtelijke schulden (boetes)	20 (6,23%)

Tendenzen schuldenproblematiek	Frequentie 2017 (%)
Schoolschulden	16 (4,98%)
Meer of aanzienlijk veel collectieve schuldenregelingen	51 (15,89%)

Antwoorden in tabellen 35 tot 37 worden vervolledigd met een greep van antwoorden die over de jaren heen worden aangegeven:

- Overlevingsschulden blijven in belangrijke mate aanwezig;
- Energieschulden, huurschulden en telecomschulden scoren hoog en veroorzaken een schuldencarousel;
- Te lage inkomens / structurele tekorten impliceren mede het ontstaan van schulden;
- Complexiteit van dossiers en schuldenproblematiek nemen toe;
- Moeilijke onderhandeling met fiscus;
- Herroepingen collectieve schuldenregeling met hogere schulden tot gevolg;
- Collectieve schuldenregeling is niet altijd 'de' oplossing: er zijn 'restschulden die blijven';
- Boedelschulden in collectieve schuldenregeling;
- Steeds meer en grotere schulden en schuldenlast;
- Ook bij tweeverdieners en soms bij zelfstandigen is hogere schuldenlast aanwezig;
- Meer overleg tussen externe schuldbemiddelaar en OCMW is onontbeerlijk;
- Moeilijker afbetalingsplannen-volhardende schuldeisers;
- Gokken en verslavingen zijn versterkende factoren voor schulden;
- Overkreditering blijft een belangrijk probleem;
- Betaal- en kredietkaarten worden te gemakkelijk toegekend;
- Meer persoonlijke leningen en schulden door online aankopen;
- Cliënteel zoekt te laat hulp - reeds enorm hoge schuldenberg bij aanvang hulpverlening;
- Schulden verspreid over zowat alle levensdomeinen;
- Cliënten besparen op verzekeringen (familiale, hospitalisatie, brand, ...).

Omdat de fiscus veel minder dan vroeger haalbare afbetalingsplannen voor fiscale schulden aanvaardt, dreigen veel dossiers onoplosbaar te worden. Men verwijst consequent naar bepaalde wetswijzigingen; ook voor penale boetes geldt eenzelfde redenering (té rigide overheid en procedures):

Vaak wordt er verwezen naar gebrekkig inzicht in budgetbeheer en beïnvloedbaarheid van de schuldenaren (online), waardoor vooral overconsumptie ontstaat en/of het aangaan van ongeoorloofde consumentenkredieten. Verder nog worden hypothecaire kredieten afgesloten die men maar nipt kan aflossen, waardoor weliswaar andere schulden ontstaan (op andere verscheidene vlakken):

- vaak worden de agressieve reclames hierbij betrokken, de verleiding van media;
- vaak wordt hier verwezen naar bewuste / onbewuste trots van mensen; het 'mee' willen zijn met de anderen;
- vaak wordt ook de redenering gegeven, dat mensen hun uitgaven niet inplannen en ook niet afwegen ten opzichte van elkaar;

Schuldeisers stappen sneller naar een incassobureau. Dat gaat veelal gepaard met extra en te hoge invorderingskosten:

De kloof tussen inkomen (vaak vervangingsinkomen of laagste lonen) en benodigd budget voor basisbehoeften vergroot. De sector meldt een algemene stijging van het aantal dossiers

Schulden zijn zwaarder bij een toenemend aantal schuldeisers. Vaak is dat ingegeven doordat cliënteel te laat hulp vraagt. Cliënteel probeert veelal zelf oplossingen uit, vaak met een procedure collectieve schuldenregeling tot gevolg.

- Cliënteel verzeilt meermaals in een procedure collectieve schuldenregeling;
- ‘online shoppen’ kan problematisch zijn voor diegene die niet in staat is kritisch stil te staan bij deze aankopen (abonnementen, goederen, diensten, ...)
- Schulden met betrekking tot huisvesting en nutsvoorziening zijn veelal te wijten aan te hoge huurprijzen en kosten voor energie.

8.1.4. Beleidssignalen

Vanuit de opgegeven antwoorden op tendenzen inzake het profiel van het cliënteel en schuldenproblematiek, wordt elke erkende instelling voor schuldbemiddeling verzocht om hieruit signalen op te geven die voor het beleid nuttig kunnen zijn.

De opgegeven antwoorden worden als volgt samenvattend in onderstaande categorieën ondergebracht:

- Regulering sector invordering van schulden;
- Betaalbare huisvesting;
- Betaalbare energiekost;
- Bewindvoering meer op maat;
- Haalbare afbetalingsplannen;
- Verhoging (vervangings)inkomsten;
- Preventie;
- Strenger gereguleerde wetgeving;
- Gerichtte zorg naar cliënteel;
- Meer personeel (middelen);
- Projectmatig werken;
- Meer sociale woningen.

Elke erkende instelling voor schuldbemiddeling kan meerdere antwoorden opgeven. Tabel 38 geeft de geregistreerde gegevens van 2019 weer.

Voor de volledigheid zijn ook de gegevens van 2018 en 2017 in tabel 37 en 36 opgenomen.

▼ **Tabel 38: Beleidssignalen voor de schuldenproblematiek 2019**

Beleidssignalen	Frequentie 2019 (%)
Regulering sector invordering van schulden	78 (24,92%)
Betalbare huisvesting	125 (39,94%)
Betalbare energiekost	89 (28,43%)
Bewindvoering meer op maat	10 (3,19%)
Haalbare afbetalingsplannen	36 (11,50%)
Verhoging (vervangings)inkomsten	63 (20,13%)
Preventie	81 (25,88%)

Beleidssignalen	Frequentie 2019 (%)
Strenger gereguleerde wetgeving	90 (28,75%)
Gerichte zorg naar cliënteel	104 (33,23%)
Meer personeel (middelen)	24 (7,67%)
Projectmatig werken	95 (30,95%)
Meer sociale woningen	26 (8,31%)

▼ Tabel 39: Beleidssignalen voor de schuldenproblematiek 2018

Beleidssignalen	Frequentie 2018 (%)
Regulering sector invordering van schulden	69 (21,50%)
Betaalbare huisvesting	125 (38,94%)
Betaalbare energiekost	102 (31,87%)
Bewindvoering meer op maat	15 (4,67%)
Haalbare afbetalingsplannen	48 (14,95%)
Verhoging (vervangings)inkomsten	67 (20,87%)
Preventie	78 (24,30%)
Strenger gereguleerde wetgeving	114 (35,51%)
Gerichte zorg naar cliënteel	117(36,45%)
Meer personeel (middelen)	38 (11,84%)
Projectmatig werken	66 (20,56%)
Meer sociale woningen	36 (11,21%)

▼ Tabel 40: Beleidssignalen voor de schuldenproblematiek 2017

Beleidssignalen	Frequentie 2017 (%)
Regulering sector invordering van schulden	27 (8,41%)
Betaalbare huisvesting	114 (35,51%)
Betaalbare energiekost	80 (24,92%)
Bewindvoering meer op maat	6 (1,87%)
Afbetalingsstrategie	27 (8,41%)
Verhoging inkomsten	59 (18,38%)
Preventie	62 (19,31%)
Strenger gereguleerde wetgeving	86 (26,79%)
Gerichte zorg naar cliënteel	64 (19,94%)
Meer personeel (middelen)	30 (9,35%)

Beleidsignalen	Frequentie 2017 (%)
Projectmatig werken	25 (7,79%)
Meer sociale woningen	24 (7,48%)

Met regulering van de sector die schulden invordert wordt vooral het meer humane invorderingsbeleid bedoeld. Ook dienen realistische invorderingsscenario's te worden ingebouwd. Uitvoeringskosten moeten worden verlaagd en gelimiteerd in tijd en grootte. Afbetaalplannen dienen menselijk en haalbaar te zijn. Rigide invorderingspolitiek is niet aan de orde. De nodige onderhandelingsruimte dient behouden te blijven.

De sector werpt in belangrijke mate betaalbare huisvesting en energie als beleidssignaal op. Ook een kwaliteitsvol woonbeleid en een goed beleid rond toekenning van huursubsidies worden hoog in het vaandel gedragen.

Vooraf vervangingsinkomsten worden te laag bevonden en beperken drastisch de ruimte om schulden af te betalen.

De erkende instellingen voor schuldbemiddeling melden in belangrijke mate het bestaan van (agressieve) verkoopspatijs en de rol die reclame hierbij kan innemen. Diezelfde instellingen ijveren voor een wetgeving waarbij dwingend de kredietcentrale dient te worden geconsulteerd bij het afsluiten van een consumentenkrediet om de financiële draagkracht van de ontlener te kunnen beoordelen. Ook dient de toegang tot betaalkaarten te worden beperkt, dienen kredieten moeilijker toegankelijk te zijn, dataverbruik met bijhorende kosten moet worden beperkt.

Antwoorden in tabellen 38 tot 40 worden vervolledigd met een greep van antwoorden die over de jaren heen worden aangegeven:

- Wegwerken van de wachtlijsten voor sociale woningen maar ook wachtlijsten bij de erkende instellingen voor schuldbemiddeling;
- Meer betaalbaar maken van basisbehoeften zoals energie en huisvesting; Inzet op energiebesparende maatregelen;
- Bevolking (in het bijzonder jongeren) meer sensibiliseren
- Inperken van (aanzienlijke) medische kosten en schoolkosten;
- Een meer doorgedreven samenwerking tussen externe schuldbemiddelaars en erkende instellingen voor schuldbemiddeling maar ook toezicht houden op die externe schuldbemiddelaars;
- Het continu werken aan een visie voor een meer effectieve aanpak van schulden en dit afstemmen en integreren met andere vormen van hulpverlening. Bijkomend kan die integratie drempelverlagend werken; Als voorbeelden worden outreachend werken en het activeren van cliënten aangehaald. Af en toe wordt verplichte hulpverlening (o.m. budgetbeheer) opgeworpen;
- Een structurele financiering van de erkende instellingen voor schuldbemiddeling met voldoende personeelsinzet met doel om de problematiek van het cliënteel in zijn geheel aan te kunnen pakken;
- Meer financiële educatie in scholen en budgetvaardigheden opnemen in de eindtermen;
- Organisaties zoals Dyzo meer steunen in hun dienstverlening;
- Meer aandacht en sensibilisering voor risicogroepen (o.a. alleenstaanden met of zonder kinderlast mensen met psychische problemen en jongeren) en de financiële geletterdheid verhogen;
- Hervorming van de procedure collectieve schuldenregeling. Die wordt veelal gebruikt als gebruikt als rustpauze in plaats van als echte oplossing. Door de vele herroepingen en schulden die worden gemaakt tijdens de collectieve schuldenregeling schiet zij haar doel voorbij.

- De weerbaarheid van individuen verhogen en hun bestedingspatroon verbeteren. Dit kan door het verstrekken van informatie, het sensibiliseren en het aanleren van vaardigheden. Hierdoor verhoogt de zelfredzaamheid waardoor in het bijzonder maatschappelijk kwetsbaren beter kunnen worden beschermd. In die zin is begeleiding soms verplicht. Belangrijk hierbij is om personen niet te stigmatiseren en voldoende laagdrempelig te werk te gaan. Voldoende aandacht dient te worden besteed aan nazorg en projectmatige afbouw van de hulpverlening.

9 – Beknopte samenvatting

Voorliggend rapport analyseert de gegevens van het aantal gezinnen dat budget en/of schuldhulpverlening ontvangt bij een erkende instelling voor schuldbemiddeling in Vlaanderen.

Deze basisregistratie loopt sinds 2009, maar werd ingrijpend gewijzigd in 2012 waardoor gegevens van voor 2012 met die van na 2012 moeilijk vergelijkbaar zijn. Een tweede wijziging werd doorgevoerd in 2018 door toevoeging van volgende vragen: (1) het aantal locaties of antenepunten binnen het werkingsgebied waar de erkende instelling voor schuldbemiddeling bereikbaar is voor haar burgers, (2) tendenzen inzake het profiel van cliënteel, (3) tendenzen inzake schuldenproblematiek en (4) de hieruit voortvloeiende beleidsignalen.

Een algemeen overzicht wordt weergegeven in tabel 41. De daarin tussen haakjes opgenomen getallen vergelijken elk cijfer met dat van het voorgaande jaar. De laatste kolom noteert de verschillen tussen 2016 en 2019.

▼ Tabel 41: Beknopt overzicht cijfers basisregistratie voor Vlaanderen 2016 - 2019

Gezinnen in begeleiding	2016	2017	2018	2019	Vershil 2016-2019
Aantal waarvoor het voorbije werkjaar geen procedure collectieve schuldenregeling liep	48.662	49.271 (+1,25%)	46.591 (-5,44%)	46.276 (-0,68%)	-4,90%
Aantal waarvoor het voorbije werkjaar een procedure collectieve schuldenregeling liep en waarbij de instelling voor schuldbemiddeling is	3.771	3.635 (-3,61%)	3.517 (-3,25%)	3.443 (-2,10%)	-8,70%
Aantal waarvoor het voorbije werkjaar een procedure collectieve schuldenregeling liep en waarbij een externe schuldbemiddelaar is aangesteld	7.000	7.059 (+0,84%)	6.760 (-4,24%)	6.465 (-4,36%)	-7,64%
TOTAAL AANTAL GEZINNEN IN BEGELEIDING	59.433	59.965 (+0,90%)	56.868 (-5,16%)	56.175 (-1,20%)	-5,47%

Het totaal aantal gezinnen aan wie door de erkende instellingen voor schuldbemiddeling begeleiding werd aangeboden blijft tot 2017 vrij constant: de stijging bedraagt in 2017 amper 0,90%. Vanaf 2018 dalen de cijfers met 5,16%. Die dalende trend gaat ook in 2019 verder. Zodoende nemen de cijfers over de periode 2016 - 2019 met 5,47% af. Die daling situeert zich in alle rubrieken en is het sterkst uitgesproken bij collectieve schuldenregelingen. Deze basisregistratie laat niet onmiddellijk toe om de oorzaken van stijgingen of dalingen te duiden waarbij aangestipt wordt dat de gewijzigde registratie bij de CAW's zeker mede oorzaak is.

Minstens 80% van de gezinnen in begeleiding ontvangen ofwel budgetbegeleiding, budgetbeheer, ofwel schuldbemiddeling of een combinatie hiervan maar zonder dat een lopende procedure collectieve schuldenregeling lopende is. Bij die gezinnen, waar wel een procedure collectieve schuldenregeling loopt, is ongeveer bij net meer dan één derde de erkende instelling voor schuldbemiddeling aangesteld als schuldbemiddelaar. Bij het overige twee derde is die schuldbemiddelaar veelal een advocaat - hierbij neemt de erkende instelling voor schuldbemiddeling dan veelal budgethulpverlening (zoals bijvoorbeeld budgetbeheer) op.

De erkende instellingen voor schuldbemiddeling bieden diverse hulpverleningsmodules aan en zetten die al dan niet gecombineerd in. Ze worden samenvattend weergegeven in tabel 42.

▼ Tabel 42: Ingezette hulpverleningsmodules 2016-2019

Ingezette hulpverleningsmodules (alle erkende instellingen)	2016	2017	2018	2019
Budgetbegeleiding	13.366	13.169 (-1,47%)	11.829 (-10,18%)	11.136 (-5,86%)
Budgetbeheer	38.117	38.021 (-0,25%)	36.250 (-4,66%)	35.613 (-1,76%)
Schuldbemiddeling	33.120	33.028 (-0,28%)	31.811 (-3,68%)	31.453 (-1,13%)
CSR - aanstelling	3.771	3.635 (-3,61%)	3.517 (-3,25%)	3.443 (-2,11%)
Totaal aantal hulpverleningsmodules	88.374	87.853 (-0,59%)	83.407 (-5,06%)	81.645 (-2,11%)

Vooraf budgetbeheer en schuldbemiddeling nemen een belangrijke plaats in binnen de aangeboden hulpverlening (ongeveer 35 tot 40% elk). Budgetbegeleiding komt beduidend minder aan bod, evenals een aanstelling als schuldbemiddelaar binnen een lopende procedure collectieve schuldenregeling. Die bedraagt ongeveer 4 à 5 %. Over de periode 2016-2019 daalt het aantal ingezette hulpverleningsmodules aanzienlijk, naar analogie met het aantal gezinnen in begeleiding.

De basisregistratie verwerkt gegevens van de erkende instellingen voor schuldbemiddeling: in 2019 zijn dit 298 OCMW's, 4 OCMW-verenigingen en 11 CAW's.

Hun geregistreerde gegevens over de periode 2016-2019 worden samenvattend opgenomen in tabel 43.

▼ Tabel 43: Overzichtstabel cijfers basisregistratie per type organisatie (2016-2019)

	2016	2017	2018	2019	Vershil 2016 - 2019 (in %)
CAW	4.252	4.770 (+12,18%)	2.442(-48,81%)	2.627 (+7,58%)	-38,22%
OCMW	54.855	54.840 (-0,03%)	54.040 (-1,46%)	53.157 (-1,63%)	-3,10%
OCMW-vereniging	326	355 (+8,90%)	386 (+8,73%)	424 (+9,84%)	+30,06%
Totaal	59.433	59.965	56.868 (-	56.208 (-	-5,43%

De OCMW 's nemen het leeuwendeel (meer dan 90% van de gezinnen) in begeleiding op zich. De CAW's begeleiden 5 tot 8% van de gezinnen. De OCMW-verenigingen zijn erg beperkt zowel in aantal als in aandeel (hun aantal gezinnen in begeleiding vertegenwoordigt amper 1% van het totale aantal).

De daling van het aantal gezinnen in begeleiding tussen 2016 en 2019 manifesteert zich sterk bij de CAW's (-38,22%) en in mindere mate bij de OCMW's (-3,10%). Met name wordt de daling bij de CAW's toegeschreven aan hun gewijzigde vorm van registreren. Daarenboven is de grootste daling van het aantal geregistreerde gezinnen voor alle erkende instellingen samen in 2018 merkbaar: de totale afname bedraagt in dat jaar 5,16%. In de overige jaren (2017 en 2019) fluctueren de totalen van jaar tot jaar.

Hoewel OCMW-Verenigingen over de volledige periode 2016-2019 een sterke stijging noteren, is die door hun kleine aantallen onvoldoende om in 2019 een algehele daling mogelijk te doen.

Tussen de verschillende types instellingen is een duidelijk onderscheid naar hun ingezette hulpverleningsmodules: OCMW 's zetten vooral in op budgetbeheer en schuldbemiddeling. Hun aandeel budgetbegeleiding is eerder beperkt. Bij OCMW-verenigingen valt de aanstelling CSR op. De CAW's zetten in verhouding meer in op budgetbegeleiding als op budgetbeheer. Binnen een procedure collectieve schuldenregeling laten zij zich in principe niet als schuldbemiddelaar aanstellen.

De gegevens van 2019 zijn in tabel 44 opgenomen en wijzigen verhoudingsgewijze niet erg veel ten opzichte van voorgaande jaren. De daling van het totaal aantal hulpverleningsmodules over de loop der jaren van 81.838 in 2016 naar 77.595 in 2019 is wel opvallend.

▼ Tabel 44: Cijfers ingezette hulpverleningsmodules naargelang type organisatie 2019

	OCMW		CAW		OCMW-Verenigingen	
	AC	%	AC	%	AC	%
Budgetbegeleiding	9.784	12,61%	1.352	42,26%	0	0,00%
Budgetbeheer	34.248	44,14%	1.125	35,17%	240	28,20%
Schuldbemiddeling	30.544	39,36%	722	22,57%	187	21,97%
CSR - aanstelling	3.019	3,89%	0	0,00%	424	49,83%
Totaal aantal hulpverleningsmodules	77.595	100%	3.199	100%	851	100%

De gegevens per provincie zijn opgenomen in tabel 45.

In de provincie Limburg vermindert het aantal gezinnen jaar na jaar. Bijkomend bedraagt de algehele daling over de periode 2016-2019 aldaar meer dan 6% en is daar minst uitgesproken. In de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen zijn de dalingen met respectievelijk 9,32% en 9,03% het sterkst.

Opvallende stijger over de periode 2016-2019 is West-Vlaanderen met 2,25% waar in 2017 en 2018 het aantal gezinnen toeneemt. Alleen in 2019 neemt dat aantal wat af. Dit resulteert voor Oost-Vlaanderen in een stijging met 2,25% over de jaren heen.

▼ Tabel 45: Overzichtstabel cijfers basisregistratie per provincie (2016 - 2019)

	2016	2017	2018	2019	Vershil 2016-2019 (in %)
Antwerpen	13.217	13.096 (-0,92%)	11.961 (-8,67%)	11.985 (+0,20%)	-9,32%
Limburg	7.266	7.260 (-0,08%)	6.916 (-4,74%)	6.826 (-1,30%)	-6,06%
Oost- Vlaanderen	14.886	14.937 (+0,34%)	13.688 (-8,36%)	13.542 (-1,07%)	-9,03%
Vlaams-Brabant	7.325	7.464 (+1,90%)	7.181 (-3,79%)	6.860 (-4,47%)	-6,35%
West-Vlaanderen	16.380	16.928 (+3,35%)	16.936 (+0,05%)	16.749 (-1,10%)	+2,25%
Totaal	59.074	59.685 (+1,03%)	56.682 (-5,03%)	55.962 (-1,27%)	-5,27%

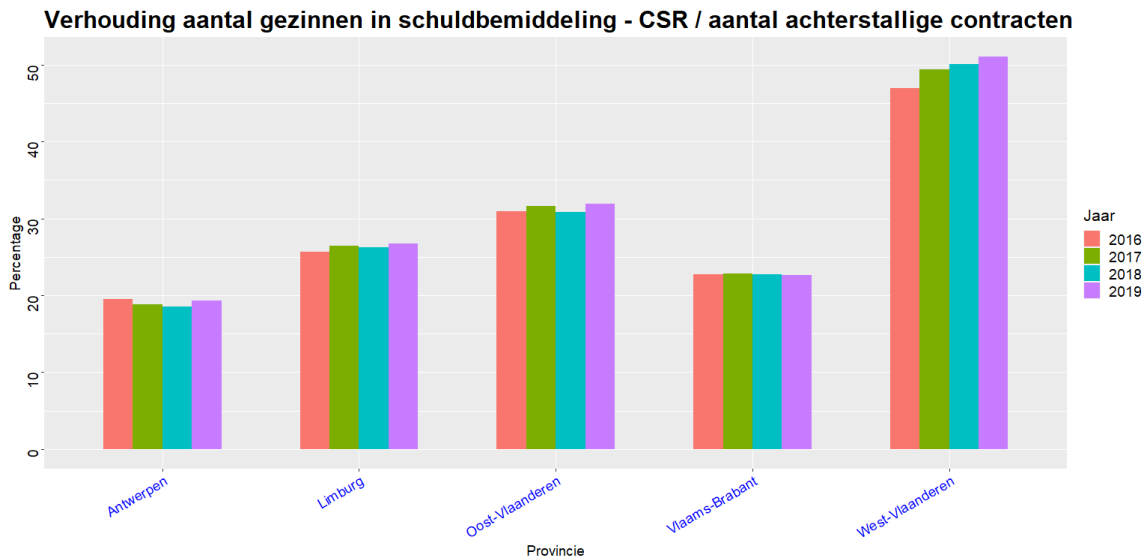
In dit rapport worden tevens de cijfers van de basisregistratie gerelateerd aan het aantal huishoudens per provincie. Dit geeft per provincie een idee van het procentueel aandeel gezinnen ten aanzien van het aantal huishoudens in begeleiding - zie tabel 46.

▼ Tabel 46: Cijfers basisregistratie gerelateerd aan het aantal huishoudens per provincie (2016-2019)

Provincie	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
TOTAAL PER HUISHOUDEN 2019	1,41%	1,87%	2,07%	1,45%	3,15%
TOTAAL PER HUISHOUDEN 2018	1,51%	1,91%	2,12%	1,52%	3,21%
TOTAAL PER HUISHOUDEN 2017	1,67%	2,02%	2,33%	1,60%	3,22%
TOTAAL PER HUISHOUDEN 2016	1,70%	2,05%	2,34%	1,58%	3,15%

Opvallend is de algemene daling van het aantal huishoudens gerelateerd aan de cijfers van de basisregistratie over de periode 2016-2019 voor de provincies Antwerpen, Limburg en Oost-Vlaanderen. Voor Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen is in 2017 de dalende trend ongedaan gemaakt maar zet zich vanaf 2018 wel verder. Opmerkelijk zijn de cijfers voor West-Vlaanderen - die blijven relatief hoog, gaan overwegend in stijgende lijn en bedragen quasi het dubbele dan die van de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant.

Dit onderzoeksrapport zet de gegevens van de basisregistratie af tegenover het aantal personen met een achterstallige contracten zoals geregistreerd bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren. Hoewel vergelijkbaarheid van de data niet evident is geeft het wel een indicatie rond het bereik van die instellingen. Ook hier valt de uiteenlopende verhouding begeleide gezinnen/personen met een achterstallig contract en een dalende tendens in de verschillende provincies op. West-Vlaanderen scoort ook hier opmerkelijk hoog.

Vanaf 2018 (gegevens van 2017) peilt de basisregistratie naar tendenzen inzake het profiel van het cliënteel en de schuldenproblematiek. Bijkomend worden mogelijke beleidssignalen voor de schuldenproblematiek bevraagd. Zeker opvallend hierbij is de melding van het aantal alleenstaanden, multiproblemegezinnen, personen met psychische problemen/verslaving en jongeren. Maar ook gezinnen met beroepsinkomsten uit een zelfstandige activiteit of tweeverdieners worden in belangrijke mate vermeld. Inzake schuldenproblematieken worden vooral kosten voor nutsvoorzieningen en huisvesting aangegeven. Dat vertaalt zich ook in de opgegeven beleidssignalen waar buiten een betaalbare huisvesting een strengere gereguleerde wetgeving, preventie en gerichte zorg naar het cliënteel wordt weerhouden. Tot slot wordt ook de nood aan een goede en doorgedreven samenwerking tussen externe schuldbemiddelaars en de erkende instellingen voor schuldbemiddeling aangestipt.